

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI

PEDAGOGIKA FAKULTETI

MAKTABGACHA TA'LIM METODIKASI KAFEDRASI

“DAK ga tavsiya etaman”

Pedagogika fakulteti dekani

_____f.-m.f.n. T.Abdullayev

“ _____ ” _____2019-yil

**“Bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol
metodlaridan foydalanish metodikasi(tayyorlov guruh
misolida)”mavzuidagi**

BITIRUV MALAKAVIY ISH

Bajardi: «Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
bitiruvchi 4-kurs talabasi Dolimova Davlatoy
Abduolim qizi.M.R._____

Rahbar: p.f.n., dotsent: AbdullayevaM.A.

Bitiruv malakaviy ishi kafedradan dastlabki himoyadan o'tdi. Kafedraning
__ sonli bayonnomasi. « _____ » _____2019-yil.

Namangan – 2019

MUNDARIJA,

KIRISH.....	3
I . BOB . MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALARNI QURISH-YASASHGA O'RGATISHDA INTERFAOL METODLARIDAN FOYDALANISH METODIKASINING IJTIMOIY PEDAGOGIK ASOSLARI	10
1.1. Bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanish metodikasining ijtimoiy pedagogik asoslari.....	10
1.2.O'zbekiston pedagoglari tomonidan bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanish metodikasining ilmiy o'rganilganligi.....	16
1.3 Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachining o'rni.....	25
I.bob. Bo'yicha xulosalari.....	26
II. BOB. MAKTABG10CHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALARNI QURISH-YASASHGA O'RGATISHDA INTERFAOL METODLARIDAN FOYDALANISHNING METODIK ASOSLARI	26
2.1 Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning metodik ahamiyati.....	27
2.2 Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda oila bilan hamkorligi.....	39
II.bob. Bo'yicha xulosalari	40
TAJRIBA - SINOV ISHLARI VA NATIJALARI.....	43
XULOSALAR.....	58
TAVSIYALAR.....	60
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	61
ILOVALAR.....	70

Kirish.

Mavzuning dolzarbligi: Tasviriy faoliyatning turlari rasm chizish, loydan buyumlar yasash va applikatsiya qurish-yasash dan iborat. Ularning asosiy vazifasi esa tevarak atrofni obrazli aks ettirishdan iborat. Tasviriy faoliyat maktab yoshidagi bolalarni har tomonlama tarbiyalashda katta ahamiyatga ega bo'lib, - bolalarni ongli tomondan tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etadi. Birorta predmetni chizish yoki yasash uchun albatta u bilan oldindan tanishish yoki kuzatib chiqish, uni shakli, katta-kichikligini, qismlarning joylanishi, rangini bilish kerak bo'ladi. Bu jarayonida ko'rish, sezish, qo'l harakatlari ishtirok etmay qolmaydi. Bolalar predmet va xodisalarni kuzatish va ko'rib chiqish jarayonida bolalar predmetni katta-kichik guruxlarga bo'lish, uni shaklini o'zgartirish, rangini turli-tumanliti bilan tasvirlaydilar. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachining tasviriy faoliyat jarayonida bolalar turli xil material (qog'oz, qalam, bo'yoqlar) bilan ularning o'ziga hos xususiyatlari, ular bilan ishlash texnikasi bilan tanishadilar, bu esa bolalarni aqlan o'sishiga sabab bo'ladi. Tasviriy faoliyat jarayonida bolalarda fikr yuritish jarayonlari (taxlil, sintez, taqqoslash umumlashtirish) ni rivojlanishga imkon beradi, bu o'z navbatida bolalarni oqilona o'sishiga olib keladi. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda ta'lim sohasidagi islohatlarning borishi jarayonida qator hujjatlar yaratildi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2007 yil 25- oktyabrdagi 225-sonli "Maktabgacha ta'lim sohasidagi hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi, 2009 yil 18 maydagi "Xalq ta'limi muassasalari harajatlarini moliyalashtirish mexanizmini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 139-sonli, 2010 yil 18 iyundagi "Davlat maxsus maktabgacha ta'lim muassasalarining faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 117-sonli qarorlari hamda O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2008 yil 28 sentyabrdagi 10/4-sonli hay'at qarori bilan tasdiqlangan "Yangi tahrirdagi maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat

talablari” va “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim Konsepsiyasi” ijrosini ta’minlash, maktabgacha ta’lim muassasalarida yuritiladigan ish hujjatlarini tartibga solish, xodimlarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi ma’suliyatlarini oshirish maqsadida.

Sensor tarbiyani amalga oshirishda tasviriy faoliyatining ahamiyati katta. Chunki bolalar predmetlar bilan uzviy bog‘lanadilar, ularning o‘ziga hos sifatlari, shakli, rangi bilan, katta-kichikligi bilan tanishadilar, ularni farqini, o‘xshashligini aniqlaydilar, bu esa bolalarni sensor tarbiyalashga, ko‘rgazmali, obrazli fikr yuritishga imkon beradi.

Tasviriy faoliyat bolalarni ahloqiy tarbiyalaydi. Chunki, bolalar o‘z ishlarida hayotida, jamiyatda bo‘layotgan voqea-xodisalarni aks ettiradi, ulardan mamnun bo‘ladi, hayajonlanadi.

Maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o‘rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi tasviriy faoliyat jarayonida bolalarda irodaning sifatlari-boshlagan ishini oxiriga yetkazish, oldiga maqsad qo‘yib, o‘shani bajarishga tomon intilish, qiyinchiliklarni yengish, o‘rtoqlariga yordamlashish kabi hususiyatlar tarbiyalanadi. «Unib-o‘tib kelayotgan yosh avlodni ma’nan va jismoniy jihatdan tarbiyalash»¹ farzandlarimizning aqlan etuk, jismonan baquvvat, zamon talablari darajasiga bilimga ega, vatanparvar, milliy qadriyatlarga sodiq farzand etib voyaga etkazish Vatanimizda yashayotgan barchaning maqsadi, qolaversa, yurtboshimiz, xalqimiz bizdan shuni kutmoqda. «Bularni, ya’ni xalqimiz tomonidan bildirilgan katta umidim, har qaysiningiz o‘zingizning halol amaliy mehnatingiz bilan oqlashingiz zarur bo‘lgan avans, nasiya desak ayni haqiqatni aytgan bo‘lamiz»².

Jamoa ishini yaratish jarayonida bolalarga bir-biriga yordam, kelishib ishlash kabi sifatlari tarbiyalanadi. Bolalar, ishni baholash jarayonida, bolalarni

¹ Karimov I.A. Barcha reja va dasturlarimiz Vatanimiz taraqqiyotini yuksaltirish, xalqimiz farovonligini oshirishga xizmat qiladi. “Ma’rifat” gazetasi. 2011 yil № 7 4-bet.

² Karimov I.A. Mamlakatni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyat barpo etish ustuvor maqsadlarimizdir. “Namangan haqiqati” gazetasi. 2010 yil № 9. 1-bet.

o'rtoqlarining ishga nisbatan xaqqoniy munosabatda bo'lish to'g'ri baholash, o'z ishidan va o'rtoqlarining ishidan xursand bo'lish kabi ahloqiy sifatlar tarbiyalanadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi bolalarni o'z oldiga qo'ygan maqsadlarini bajarishda tinmay mehnat qilishga undovchi faoliyat hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi bolalarda mehnat ko'nikmalarini o'stirish, tarbiyalash kerak, faqat navbatchilik orqali bahzi bolalarda emas, balki, har bir bolada. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi bolalarda estetik tarbiya berishning asosiy, vositasini tarbiyalaydi. Har bir predmetning katta-kichikligini, rangini, shaklini, fazoda joylashishini ajratish estetik sezgini bo'laklari hisoblanadi.

Bolalarda estetik sezgining rivojlanishi rangi, tuzilishini chuqurroq sezish bilan bog'liqdir. Bolalar rangni, shaklni, uning xilma-xilligini sezsa, shunchalik ranglar aralashmasining xilma-xilligidan zavq oladi, bahramand bo'ladi. Bolalarda estetik sezgining rivojlanishi, ularda predmetga va uning bahzi sifatlariga nisbatan estetik baho berishga o'rganadilar. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi, tasviriy san'at asarlarini tushunishga, ularga nisbatan his-tuyg'uni, munosabatni tarbiyalaydi. Tasviriy faoliyat bolalarda badiiy ijodiy o'stirishda muhim rol egallaydi. Bolaning badiiy ijodiy o'sishi-bu obrazli fikr yuritish, estetik idrok etishni va obraz yaratishda zarur bo'lgan malaka, ko'nikmalarni egallash hisoblanadi.

Maktabga bolalarni tayyorlashda tasviriy faoliyat katta ahamiyat kasb etadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda maktab hayotiga tezda kirishib ketishiga asos bo'ladi. Rasm, loy, applikatsiya, qurish materiallari bo'yicha bilim, malakalarini egallash maktabda tasviriy faoliyat darslari va mehnat darslarini muvaffaqiyatli

egallashlariga asos bo'ladi. Ularni o'quv faoliyatiga tayyorlaydi: pedagogni tinglashga, uniig ko'rsatmalarini bajarishga o'rgatadi. Oldiga qo'yilgan vazifani hal etishda, uning asosiy va muhim hal etish yullarini-izlab topish bu o'quv faoliyatning asosiy sababchilaridan biridir. Tasviriy faoliyat jarayonida o'z ishini nazorat qilib borish, maktabda vazifalarni bajarida ham rol o'ynaydi. SHuningdek, bola tasviriy faoliyat jarayonida psixologik jihatdan ham tayyorlanib boradi. Qisqa qilib aytganda, tasviriy faoliyat jarayonida olgan malakalar bolalarni maktab hayotiga tezda kirishib ketishiga asos bo'ladi.

Yangi sharoitlardan kelib chiqib," Ta'lim to'g'risidagi va Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risidagi", O'zbekiston Respublikasi qonunlariga, 2017-2021 - yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim bosqichlarining uzluksizligi va izchilligini ta'minlash, ta'limning zamonaviy metodologiyasini yaratish, davlat ta'lim standartlarini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish, yangi avlodini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish, maktabgacha ta'lim muassasalarining qulayligini ta'minlash, umumiy o'rta ta'lim, o'rta maxsus va oliy ta'lim sifatini yaxshilash hamda ularni rivojlantirish chora-tadbirlarini amalga oshirish hamda pedagog xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirishni taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti bu tizimga alohida e'tibor qaratmoqda. Shu masalaga doir bir necha yig'ilishlar o'tkazildi, qarorlar qabul qilinmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzurida 2017- yil 16- avgust kuni bo'lib o'tgan yig'ilishda maktabgacha ta'lim tizimini tarkibiy jihatdan tubdan isloh qilish, mazkur muassasalarga bolalarni to'la qamrab olish bo'yicha muhim vazifalar qo'yilgan edi.

Mazkur sohani takomillashtirish maqsadida qabul qilingan dasturda maktabgacha ta'lim sohasi uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini sifatida, bu jarayonda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridagi o'rni hamda, respublikada ta'lim-tarbiya tizimi

va barkamol avlodni tarbiyalash davlat siyosatining asosiy ustuvor yo‘nalishi ekanligi ta’kidlangan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017yil 7 fevraldagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrdagi Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5198-sonli Farmoni va O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti SHavkat Mirziyoev raisligida 2017 yil 19 oktyabrg’ kuni ta’lim tizimini tubdan tokomillashtirish masalalariga bag‘ishlangan yig‘ilishida “...zamonaviy talablarga javob beradigan ilg‘or pedagogik usul va uslublarni ishlab chiqish,o‘g‘uv va o‘quv metodik adabiyotlarnining yangi adabiyotlarini yaratish. ...farzandlarimizga bilim asoslarini,eng zarur hayotiy tushuncha va ko‘nikmalarni o‘rgatadigan zamonaviy tarbiya usullarni yaratish vazifalari yuklatilgan¹ yoshidagi bolalarni tasviriy faoliyatga o‘rgatishning mohiyatini nazariy jihatdan asoslash, maktabgacha yoshidagi bolalarni tasviriy faoliyatga o‘rgatishning mazmuni, shakli, vosita, usul va metodlarini aniqlash, maktabgacha yoshidagi bolalarni tasviriy faoliyatga o‘rgatishning mohiyatining ijtimoiy-pedagogik omillarini aniqlashni, axloqini mustaqil boshqara oladigan shaxsni tarbiyalash mehyorlarini aniqlashning nazariy asoslarini yaratishdek dolzarb vazifa turibdi “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-sonli Farmoni, 2017 yil26 sentyabrdagi “Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta’limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3289-sonli Qarori,shuningdek, 2016 yil 29-dekabrda “2017-2021 yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2707-sonli qarori, hamda 2017- yil 9- sentyabrdagi “Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3261-sonli 7-qaroridagi zamonaviy talablar asosida maktabgacha ta’lim muassasalari tarbiyachilarini qayta tayyorlash jarayonlarining mazmunini takomillashtirish hamda tarbiyachilarning kasbiy

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 30 сентябрдаги Мактабгача таълим тизими бошқарувини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5198-сонли Фармони. Халқ сўзи 2017 йил 20 октябр

kompetentligi bilan bir qatorda savodxonligini ham muntazam oshirib borishni nazarda tutadi. SHu bilan bir qatorda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarning mazmun-mohiyatini ochib beradi. O'zbekiston Respublikasida davlat maktabgacha ta'lim muassasasito'g'risida Nizom"ga muvofiq bola maktabgacha ta'limni uyda, otalarning mustaqil ravishda ta'lim va tarbiya berishi orqali yoki doimiy faoliyat ko'rsatadigan maktabgacha ta'lim muassasalarida, shuningdek, muassasaga jalb qilinmagan bolalar uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida, maktablarda, mahallalarda tashkil etilgan maxsus guruhlar yoki markazlarda oladi. Maktabgacha yoshdagi bolaning maktab ta'limiga o'tishi ko'pincha uning hayoti, axloqi, qiziqish va munosabatlarida jiddiy tub o'zgarishlarni yuzaga chiqaradi. SHuning uchun maktabgacha yoshdagi bolani maktabgacha ta'lim muassasasida yoki uydayoq maktab ta'limiga tayyorlash, bolaning yosh xususiyatiga doir bilim, ko'nikma va malakalar bilan tanishtirish kerak bo'ladi. Bunday tanishtiruv moslashuv davrining jiddiy qiyinchiliklaridan xalos bo'lishga yordam beradi. Bolaning maktabga tayyorgarligi undagi idrok, kuzatish, xotira, tafakkurning rivojlanishi, vaqt va fazoviy tushunchalar olami, ijtimoiy hodisalar haqidagi tasavvurlarning shakllanishi bilan belgilanadi.

Bitiruv malakaviy ishining ahamiyati shundan iboratki unda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarda amalga oshirishning metodik vazifalarini mashg'ulotlar orqali maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda tushunchalarni shakllantirish masalasida bolalarni xalqimizning munosib hayot kechirishi, jahon talablari darajasida ta'lim olishi va kasb egallashi, inson o'z umri davomida to'playdigan barcha informasiyaning 70 foizini 5 yoshgacha bo'lgan davrda olar ekan. Bolaning ongi asosan 5-7 yoshda shakllanishini inobatga oladigan bo'lsak, aynan shu davrda uning qalbida, oiladagi muxit ta'sirida ma'naviyatning ilk kurtaklari namoyon bo'la boshlaydi.

Bitiruv malakaviy ishining o'rganilganlik darajasi Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini

amalga oshirishning metodik vazifalarini o'rganishda shuningdek xorij tadqiqotchilari A.A.Markov, A.A.Lyapunov, V.Dobulov, va boshqalar tomonidan ham o'rganilgan. O'zbekistonda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning metodik ahamiyati shakllantirish vazifalarini o'rganishda u yoki bu muammolari F.B.Valixo'jayeva, Z.Rahimova, N.Egamberdiyevlarning tadqiqotlarida, umuman S.K.Annamuratova, S.Bulatov, SH.Munavvarov, H.Nurmatov, A.Sulaymonov, S.Fayzulina, R.Hasanov D.Sodiqova

Sh.A.Kayumova, M.SH.Nurmatova, SH.T.Xasanova, D.Azimovalarning ishlarida o'z aksini topgan. Maktabgacha ta'lim muammolarining tadqiq nuqtai nazaridan D.X.Alimova, N.Dimitreva, V.A.Ezikeyeva, T.G.Kazakova, X.N.Qosimova, T.S.Kamarova, T.Gafforovalarning, M.SH.Rasuleva, S. D.Sharipova T.Islomova, M.Abdullayevlarning tadqiqotlari yo'nalishdagi vazifalar uchun ilmiy manba vazifasini o'tashi mumkin.

Bitiruv malakaviy ishining maqsadi va vazifalari:

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning pedagogik asoslari.Bitiruv malakaviy ishining vazifalari:

1.Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishlar muammosini pedagogik – psixologik adabiyotlardagi taxlili.

2. Tadqiqotning ekspremental modelini yaratish.

3.Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirish vazifalarini o'rganish.

4. Natijalarni miqdor va sifat jixatidan taxlil qilish xamda pedagogik xulosa va tavsiyalar ishlab chiqish.

Bitiruv malakaviy ishining predmeti va ob'ekti:

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning redagogik asoslarini mazmuni,

metodikasi.Bitiruv malakaviy ishining ob'ekti. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning metodik ahamiyati .

Bitiruv malakaviy ishining ahamiyati:

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning metodik ahamiyatida .Bolalarni qurish -yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanish tayyorlov guruh bolalarining birgalikda ishlashlari mumkin va bu o'zlarining xamkasblari bilan muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, yo'nalishda ijobiy ta'sir etishi mumkin, fanlarini o'qishda axborot texnologiyalarini, texnologiyasini o'quv-tarbiya jarayoniga tadbqiq etish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlariga ko'proq jalb etish xozirgi kunning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi.

BMI ning tuzilishi va xajmi:

Bitiruv malakaviy ishi 70 bet bo'lib, u kirish, 2 ta asosiy bob, tajriba ishlari, xulosa, foydalanilgan adabiyotlar,ilovalar bo'limidan tuzilgan

I . BOB . MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALARNI QURISH-YASASHGA O'RGATISHDA INTERFAOL METODLARIDAN FOYDALANISH METODIKASINING IJTIMOIIY PEDAGOGIK ASOSLARI .

1.1. Bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanish metodikasining ijtimoiy pedagogik asoslari.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish, unga rivojlangan mamlakatlarning ilg'or texnologiyalarini joriy qilish, milliy qadriyatlarimizni singdirgan holda ta'limni tashkil etish, bu jarayonni puxta va samarali amalga oshirish ishlari bugungi kunda davlat siyosagi darajasiga ko'tarildi. Demak, yangi asr informasion texnologiyalar asri bo'ladi. Kelajakda erishishimiz lozim bo'lgan buyuk maqsadlarga yetishish uchun eng avvalo yuqori malakali, zamon talabiga javob beradigan mutaxassis kadrlar talab etiladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning mashg'ulot jarayonini tashkil etish tarbiyachidan faqat chuqur bilimgina emas, balki pedagogik mahoratga ega bo'lishlari, mashg'ulotlarning olib borishining turli uslublarini bilish hamda o'z ustida tinmay izlanishlarini talab qiladi. Ta'lim-tarbiya jamiyat taraqqiyotini asosidir. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarni takomillashtirib borish uchun xozirgi paytda qator ilmiy-metodik va pedagogik muammolarni, ya'ni tarbiyachilarning pedagogik mahoratlarini oshirish, pedagogik va axborot texnologiyalarini yuqori darajada o'zlashtirganlik talab etiladi. Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlari tarbiyachining ahloqiy sifatlaridan foydalanish muammosi ta'limning dastlabki bosqichlarida muxim ahamiyat kasb etadi. Bu muammoni xal etishda nafaqat maktabgacha ta'lim muassasasi, bolalar

yaxshi biladigan tarbiyachi psixologlar, balki mashg'ulotlar yordamida masalalar yecha oladigan yetuk mutaxassislar kerak.

Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalaridagi tarbiyachilar bolalarning ijodiy fikrlashini, turli xolatlarni tez ilg'ay olishini, atrof muhitni tasavvur eta olishini, intellektual rivojlanishini ta'minlashda muxim omil sanaladi. Tarbiyachi maktabgacha yoshdagi bolalarning ta'lim va tarbiyasida o'yinlarining rolini to'liq anglay olishi lozim. Maktabgacha ta'lim bolani sog'lom, har tomonlama kamol topib shakllanishini ta'minlaydi, unda bilimga intilish hissini uyg'otadi, uni muntazam ta'lim olishga tayyorlaydi. Maktabgacha ta'limda olti-etti yoshga yetgunicha davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim bolalar muassasalarida hamda oilalarda amalga oshiriladi. Maktabgacha ta'lim maqsadi va vazifalarini ro'yobga chiqarishda mahallalar, jamoat va xayriya tashkilotlari, xalqaro fondlar faol ishtirok etadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini rivojlantirish uchun quyidagilarni amalga oshirish lozim bo'ladi:

- malakali tarbiyachi va pedagog kadrlarni ustuvor ravishda tayyorlash;
- maktabgacha ta'limning samarali pedagogik uslublarini izlash va joriy etish;
- bolalarni oilada tarbiyalashni tashkiliy, pedagogik va uslubiy jihatdan ta'minlash;
- zamonaviy o'quv-uslubiy qo'llanmalar, texnik vositalar, o'yinchoqlar va o'yinlar yaratish hamda ularni ishlab chiqarish;
- maktabgacha yoshdagi bolalarni xalqning boy madaniy-tarixiy merosi va umumbashariy qadriyatlar asosida ma'naviy-ahloqiy jihatdan tarbiyalash uchun shart-sharoitlar yaratish ;
- maktabgacha muassasalarining har xil turlari uchun turli variantlardagi dasturlarni tanlab olish,
- maktabgacha ta'limning barcha masalalari bo'yicha malakali maslahat xizmati ko'rsatish imkoniyatini yaratish;
- maktabgacha ta'lim va sog'lomlashtirish muassasalari tarmog'ini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish mexanizmini ishlab chiqishdan iboratdir.

XXI asrga kelib barkamol avlod ta'limoti ijtimoiy fanlarning dolzarb muammosiga aylandi. Kishilik jamiyati tarixiy taraqqiyotida komil inson, barkamol shaxs g'oyasi har bir davrda o'ziga hos mazmun, mohiyat kasb etgan. Har bir xalq, millat, davlatning tarixiy taraqqiyoti ta'lim-tarbiya, ma'naviyat darajasiga bog'lik bo'lgan. Aziziddin Nasafiy "Bilgilki, komil inson deb, shariat va tariqatda va xaqiqatda yetuk bo'lgan odamlarga aytilar, bilgilki, komil inson shunday insondirkim, unda quyidagi narsa kamolotga yetgan bo'lsin: yaxshi fe'l, yaxshi so'z, yaxshi axloq va maorif". Demak, komil inson barkamol shaxs premetida fan va din tarixan va mantiqan uzviy bog'liq rivojlangan.

Abu Nasr Farobiy "Fozil odamlar" fazilatlarini tahlil etsa, tasavvufda "inson o'ziligini bilishi Olloxni bilishi" komillik mezoni sifatida ifodalanadi. Istiqloq tufayli komil inson ta'limoti, jamiyat taraqqiyotida inson omili, mamlakat, xalqning, millat ma'naviy qudrati rivojining ustivor masalasiga aylandi. Prezidentimiz asarlarida butun bir barkamol avlodga ta'lim –tarbiya berishning ta'limiy, ilmiy va amaliy asoslari yaratildi. Buning zahirida yuksak insonparvarlik har bir bolalarning tarbiyalash uchun g'amho'rlik va Vatan, millat ravnaqi, mohiyati o'z ifodasini topgan.

Demak, barkamol avlodni shakllantirishda maktabgacha ta'lim muhim o'rin tutadi. Maktabgacha ta'lim tizimi bolaning dunyoqarashi shakllanishining muhim bo'g'ini, asosiy omildir.

Bolaning ongi asosan 5-7 yoshda shakllanishini inobatga oladigan bo'lsak, aynan shu davrda uning qalbida oiladagi muhit ta'sirida ma'naviyatning ilk kurtaklari namoyon bo'la boshlaydi. Halqimizning "Qush uyasida ko'rganini qiladi" degan dono maqoli, o'ylaymanki, mana shu azaliy haqiqatni yaqqol aks ettiradi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlardan foydalanishda tarbiyachi mashg'ulotda bosh figura, bolalarda esa tarbiyachilarning topshiriqlarini, tushuntirishlarini, turli yangiliklarini qabul qilish darajalari xar xil hohish-istaklari turlicha. Agar tarbiyachi faqat

tushuntirish bilan ovora bo'lsa bola mustaqil fikr yuritish mushoxada qilish, xulosa chiqarishdan yiroqda bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda, tarbiyasi mashg'ulotda bola asosiy xarakatlantiruvchi kuch, ya'ni o'rganish, mutola qilish, xulosa chiqaradigan bo'lishi kerak. Xar bir mashg'ulot uchun ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi, ya'ni bir-biri bilan uzviy aloqada bo'lgan uch yoqlama maqsadlar qo'yiladi. Bunga erishish uchun ham tarbiyachi, xam bola birgalikda xarakat qiladilar. Bu borada qurish-yasashga o'rgatish mashg'ulot, o'yin-mashg'ulot, sayr-mashg'ulot, ertak-mashg'ulot kabi jarayonlar katta ahamiyatga ega bo'ladi, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda mustaqillik quyidagi omillar ta'sirida shakllanadi:

a) Bolaning "bolaligi"ni his qilishiga imkon berish (qurish –yasash mashg'ulotlari, ertak-mashg'ulotlar, o'yin - mashg'ulotlar).

b) Oilada bolaning mustaqilligini rivojlantirish uchun qo'llab-quvvatlovchi, yo'naltiruvchi munosabatning mavjudligi (mehnat tarbiyachisi vazifalari: "Birga bajaramiz", "Men yasagan narsaga o'hshatib yasa", "qurilish materialidan uycho tayyorlash" va xokazolar).

v) Tarbiyachilar kasbiy mahoratlarning zamonaviyligi (interfaol metodlari, yangi texnologiyalarni ish jarayonida qo'llash).

g) Ta'lim jarayonida bolalarga berilayotgan bilim, ko'nikma va malakalarni amaliy egallashga erishish: (aqliy xujum, krossvord, rebus, testlar).

d) Ta'lim jarayonida o'quv materialarini bolalarga yetkazishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish (disk, kassetalar, rasmlar, kompyuter).

Mashg'ulot jarayonida, o'yin va mehnat jarayonlarida muammoli savol va vaziyatlarni taxlil qilish bolalarning ijodiy, mantiqiy fikr yuritishlariga, muomala madaniyatlarini o'rganishlariga, topqirlik xislatlarining rivojlanishiga qaratilgan. Yuqorida ko'rsatilgan usullar bolalarning fikrlash, anglash, tasavvur qilish, amaliy ish bajarish qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon beruvchi oddiy va samarali

usullar xisoblanadi. Ta'lim jarayonida yangi pedagogik talablar, ya'ni pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi, ulardan foydalanishga oid pedagogik talablar, ya'ni pedagogik tamoyillarni ishlab chiqishni xamda amalga tatbiq etishni taqozo etadi. Kelajagimi poydevori bilim dargohlarida yaratiladi, xalqimizning ertangi kuni qanday bo'lishi farzandlarimizning bugun qanday ta'lim va tarbiya olishiga bog'liq. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalnishda farzandlarimizning mustaqil va fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan ongli yashaydigan komil insonlar etib voyaga yetkazish, ta'lim-tarbiya soxasining asosiy maqsadi va vazifalaridir. Mashg'ulotlarida bolalar xalq qo'shiklari, erkalashlari, ovutishlari, maqollar va tez aytishlari, dostonu ertaklar, she'rlar orqali o'zi tug'ilib o'sgan vatanidan, uning xalqidan, milliy an'ana va bayramlaridan, urf-odatlaridan, qadriyatlaridan baxra olib, xalq qahramonlari singari jasur, paxlavon, uddaburon, aqlli, mexnatsevar bo'lishga intiladilar, orzu qiladilar. Masalan, o'g'il bolalar "Mening bog'cham", qiz bolalar esa "uycha yasash" ko'rik tanlovlarida o'z mahoratlarini ko'rsatadilar va bundan o'zlari xam behad mamnun bo'ladilar.

Bolalarni o'yinlar orqali ijod qilishga undash ularda ko'plab yangi fikrlar yaralishiga asos bo'ladi. Ta'lim jarayoni didaktik va axborot ta'minotining yangi avlodini ishlab chiqish va joriy etish, zamonaviy informasion qo'llanmalari, adabiyotlar majmuini yaratish ta'lim tizimi boshqaruvi soxasi faoliyagiga bog'liqdir. Boshqarish soxasi ta'lim faoliyatini kuzatadi, baholaydi, bashorat qiladi va uni samarali boshqarish uchun qaror qabul qilish imkonini yaratadi, ya'ni monitoring qiladi. Bu vazifalarni amalga oshirishda kompyuter texnologiyasining o'rni katta. Mashg'ulotlarda tarbiyachi kompyuter savodxonligini o'rgatish "Aqliy xujum", "Bumerang" va boshqa usullarni qo'llasa, o'tilgan mavzu bola yodida uzoq vaqt saqlanadi va yangi mavzuni o'zlashtirishni osonlashtiradi.

1.2.O'zbekiston pedagoglari tomonidan bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda

interfaol metodlaridan foydalanish metodikasining ilmiy o'rganilganligi.

Maktabgacha ta'lim mussasalarida an'anaviy usulda ta'lim-tarbiya berishning shakli, mazmuni, uslubi va uslubiyoti ko'pgina adabiyotlarda va jurnal sahifalarida bayon etilgan. Jumladan, ushbu masalalar P.Yusupovanning "Maktabgacha tarbiya pedagogikasi", O.Xasanboevaning "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi"da SH.A.Sodiqovanning "Maktabgacha pedagogika", N.Kayumovanning "Maktabgacha pedagogika", M.SH. Nurmatova, SH.T. Xasanovanning "Rasm buyum yasash va bolalami tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi", R.Mavlonova, M.Satbayevalarning "O'quv ustahonada amaliy mashg'ulot" va boshqa manbalarda keng yoritib berilgan. P.Yusupova ta'lim shakli to'g'risida quyidagilarni yozadi: "Ta'lim shakli deganda, ta'lim beruvchi pedagog va bolalarning maxsus tashkil etilgan faoliyati tushuniladi va kun tartibida ma'lum bir vaqtda o'tkaziladi". Qo'llanmada MTM larda o'tkaziladigan mashg'ulotlarning turlari va ularni umumiy holda, guruxli va yakka tartibda o'tkazish usullari, tuzilishi hamda mashg'ulotlarda bog'cha bolalarini uyushtirish masalalariga qaraladi. V.I.Loginova, P.G. Samorukovalar MTM larda turli mashg'ulotlar tashkil etish va o'tkazish bo'yicha keng ma'lumot berganlar, jumladan, mashg'ulot MTM larda ta'lim jarayonining yetakchi shakli ekanligi, uning mazmuni va tuzilishi, uni tashkil etish, boshlanishi, borishi, yakuni va boshqalar yoritilgan. Adabiyotlarda MTMlardagi ta'lim uslublari bo'yicha xam qator fikrlar bildirilgan. Uslub - ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchilarning maqsadli ta'lim-tarbiyaviy vazifalarni xal etishga yo'naltirilgan o'zaro bog'liq faoliyatlarining izchil usullar tizimidir." O'quv ustahonada amaliy mashg'ulot" ushbu o'quv qo'llanmada R.Mavlonova, M.Satbayevalarning fikricha, qog'oz karton bilan, tabiiy va turli xomashyolar bilan, gaziama bilan ishlash hamda qurish-yasashga o'rgatishda texnik modellashtirish kabi rasm buyum yasash va bolalami tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasida, bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Xar bosqichda ta'lim mazmuni samaradorligi tegishli uslublar guruxi bilan ta'minlanadi. Tafakkurning yetakchi shakllarining rivojlanib

tarkib topishi amaliy va ta'lim bilish faoliyatida amalga oshiriladi.

R.Mavlonova, M.Satbayevalarning fikricha bolalarga malakalarni o'zlashtirish jarayoni bosqichma- bosqich amalga oshiriladi,ustahonada amaliy mashg'ulot ta'limning ko'rgazmali uslublari va usullariga qaratilgan ishlarida, bolalarning kuzatish ko'nikmasiga ilk yoshda va kichik maktabgacha talim yoshidan boshlab o'rgatish lozimligini ta'kidlaydi.

Shu bilan birga, kuzatishning quyidagi ko'rinishlarini keltiradi: esda olib qolish, tabiatidagi narsalarni kuzatishlar. Ular asosida buyum va xodisalarning hususiyatlari hamda sifatlar (kattaligi, ko'rinishi, shakli, rangi va hokazo), shuningdek kuzatiladigan ob'ektning boshqalari bilan aloqasi haqidagi bilimlar shakllanadi; ob'ektlarning o'zgarishi va qayta o'zgarishini kuzatish (materiallarning mehnat faolligi davomida buyumga aylanishi, o'simlik va xayvonlarning o'sishi va rivojlanishi, tabiatdagi, odamlar mehnati va turmushidagi mavsumiy o'zgarishlar va hokazo).

Bu kuzatishlar mavjud borliqdagi jarayonlar, ob'ektlarning dinamikasi, o'zaro harakati haqidagi bilimlarni beradi; eslash tabiatidagi kuzatish. Bunda ob'ektning holati ayrim belgilarga ko'ra, umumiy holati esa, qismlarga ko'ra aniqlanadi (chunonchi, bolalar yerning rangiga qarab uning namligi, mevaning rangiga qarab esa, pishgan-pishmaganligini aniqlaydilar va xokazo).

Taniqli olim K.K.Platonov ta'kidlaganidek, mutaxassisning kasbiy tayyorgarligi-shaxsning sub'ektiv xolati bo'lib, u o'zini tegishli kasbiy faoliyatni bajarishga qobiliyatli va tayyor deb xisoblashini bildiradi.Bo'lajak pedagogning kasbiy tayyorgarligi murakkab, ko'p bosqichli (darajali), ko'p qirrali (psixik) tizimli tuzilmadir.

M.I.Dyachenko, A.M.Stolyarenkolar mutaxassisning kasbiy tayyorgarligida bir-biri bilan o'zaro bog'lik quyidagi ikki jihatni ko'rsatish maqsadga muvofiq deb hisoblaydilar:

Dastlabki (oldingi) tayyorlik - shu ishni bajarishga imkoniyati (qobiliyati) mavjudligi. Bu kishida barqaror ruxiy tuzilmalarni - kasbiy faoliyatiga doir bilim,

ko'nikma, malakalar, kasb uchun muhim shaxsiy sifatlar mavjudligini o'z ichiga oladi. Mustaqil O'zbekistonimizda barkamol avlodni tarbiyalash va voyaga yetkazish va ko'pgina ishlar qilinmoqda. Prezidentimiz Islom Karimov 2010 yilni "Barkamol avlod yili" deb ataganlari bejiz emas. Bu muxim vazifani amalga oshirishda xalqimiz va mutafakkirlarimiz o'zbek oilalarida qo'llanib kelinayotgan tarixiy tajriba va qadriyatlaridan foydalanish natija beradi.

Ma'lumki, o'zbek halqi azal-azaldan tijorat bilan shug'ullanib kelgan, butun o'zining donoligi, tadbirkorligi, mehnatsevarligi bilan nom taratgan ajdodlarimiz hayotining asosini tashkil etgan iqtisodiyot va tijoratga oid boy bilim, tajriba turini tanlar. Ko'plab ilmiy va badiiy manbalar sharq, shu jumladan, o'zbek xalqining turmush tarzi xaqida ma'lumotlar beruvchi tarixiy, falsafiy adabiyotlar bunga misol bo'ladi. Xalollik, poklik, birovning haqiga hiyonat etmaslik odamiylik, odobiylik bo'lib, odamni inson sifatida yuksak darajada e'zozlaydi, ulug'laydi. Shuning uchun xam Sharq xalqlari adabiyoti, falsafasi, tarixi va madaniyati, shuningdek ularning asosini tashkil etgan Kur'oi Karim va Xadisi Shariflarda xar bir kishiga xalol yo'l, peshona teri bilan mehnat qilib mol topish, xayot kechirishlik qayta-qayta o'qtiladi. Avlod-ajdodlarimiz o'zlarining bir necha ming yillik hayot tajribalari va tarixiy kuzatishlaridan kelib chiqib, o'g'rilik, bosqinchilik, firibgarlik, hiyonatkorlik va boshqa nopok yo'llar bilan boylik orttirishni keskin qoralaganlar. Ma'lumki, azaldan ota-onalar bolalarini xo'jalik ishlari bilan tanishtirib, ularda oilaning moddiy ahvoli xaqida tasavvur xosil bo'lishiga e'tibor berganlar. Shuningdek, qurish-yasash, bolalarga qurilma-konstruktsiyalarning amalda qo'llanishi haqida ma'lumot berib, ularni yasashda amaliy jihatlarini ham nazarda tutish lozimligini tushuntirish (ko'prik, garaj). Konstruktsiyalarning asosiy qismlarini ajratib ko'rsatish. Tarbiyachi bilan birga qurish-yasash ishlari, uning asosiy jihatlarini, amaliy vazifalari, bunda mustaqil ishlarning rejalashtirilishi kabilarni tahlil qilish. Qog'ozdan, tabiiy va chiqindi materiallardan konstruktsiya ishlari bajarish.

Bolalarning qog'ozni teng qismga buklash, quti va garaj yasashda to'rtburchak varaqni 16 ta teng bo'lakka bo'lishga oid malakalarini mustahkamlash.

Tabiiy materiallardan ehtiyotkorlik bilan maqsadga muvofiq foydalanish, bolalarning ijodiy tasavvurlari va badiiy didlarini rivojlantirish, ularda batartiblikni tarbiyalash. Bolalarga tayyor shakllardan konstruktsiyalar yasashni o'rgatish (gugurt qutisidan narsalar yasash (mebelg', transport). Tabiiy materiallardan oddiy, lekin ifodali figuralar yasashga o'rgatish (bo'taloq, baliqcha).

Figurani taglikka mustahkamlab, detallarni mahkam yelimlashni o'rgatish. Bolalarga qurilishni chizma, rasm, fotografiyadagi namunaga qarab qurishni, zarur qurilish materiallarini mustaqil tanlab olishni o'rgatish.

Mo'ljal va reja asosida jamoaviy qurilishlar solishni, bamaslahat ishlashni, yagona rejaga ko'ra o'z qurilishini jamoa qurilishi bilan birlashtirishni o'rgatish. Jamoa bilan amalga oshirilgan qurilishlarda qiziqarli o'yinlar uyushtirish (hayvonot bog'i, bolalar maktabgacha ta'lim muassasasi).

Bolalarni konstruktsiyaning amaliy vazifalarini bilish va qurish-yasash ishlarida buni hisobga olishga o'rgatish (ko'prik, garaj).

Bolalarni yangi detallar va ularning xususiyatlari bilan tanishtirish: turli shakl va hajmdagi yog'och taxta (uzun-qisqa, to'rtburchak, uchburchak), chorqirra yog'och (brus) va silindrlar.

Qog'oz, tabiiy va chiqindi mahsulotlardan konstruktsiyalar hosil qilish. Porolon(engil elastik) mato xususiyatlari bilan tanishtirish, undan oddiy o'yinchoqlar tayyorlashni o'rgatish (jo'ja, qo'shoyoq).

Chizma , rasm, suratlarga qarab qurish ishlarini bajarish, zarur qurilish mahsulotlarini mustaqil ravishda tanlab olish o'zbek oilalarida bolalarga ro'zg'or buyumlarini ehtiyotlash, asrab-avaylash lozimligi o'qtirib kelingan. Bugungi kunda istiqlool sharofati tufayli yoshlarda milliy, ma'naviy qadriyatlar, qadimiy urf-odatlar, tilimiz, tariximiz, o'tmish merosimizga e'tiqodni tarbiyalash uchun eng qulay muhit, shart-sharoit yaratildi.

Donishmandlarning xar bir so'zi, ta'sirchan asarlari odamlarning qalbi va ongi, his- tuyg'ulariga ta'sir etib, hayotimizdagi kamchiliklarni bartaraf etishga, rivojlanayotgan shaxs dunyoqarashiga, uning ma'naviy hamda estetik bilimdonligini shakllantirishga ko'maklashadi. O'zbek xalqining ma'naviy merosida, uning madaniyatida ulug' shoirimiz Alisher Navoiyning o'rni, uning xizmatlari beqiyosdir. Mutaqaddirning iqtisodga oid qarashlari uning "Maxbub-ul kulub" (Qalblar sevgilisi) asarida bayon etilgan. Bu asarda Navoiy hiyonatchi, o'z foydasini ko'zlaydigan, elga qahatchilik tilaydigan, arzon olib, qimmatga sotuvchi olib sotarlarni qoralaydi. U o'z asarida kimlarni odob-ahloqli, kamtar, sharm-hayoli, halol-pok, nafsini tiya oladigan bo'lishga da'vat etadi, odamiylikni yuksak darajada ulug'laydi XIX asrning oxiri XX asrning boshlarida yashab ijod etgan mashhur o'zbek pedagogi Abdulla Avloniy ko'plab mavzularda ilmiy asarlar yozgan, ulari orasida eng mashhur, mazmundor asari "Turkiy guliston yoxud ahloq" bo'lib, uni o'qishga yaqindan yordam beradi. "Iqtisod" tushunchasiga mashhur o'zbek muallimi quyidagicha ta'rif beradi: "Iqtisod deb pul va mol kabi ne'matlarning qadrini bilmakka aytilur. Mol qadrini biluvchi kishilar o'rinsiz yerga bir tiyin sarf etishmas, o'rni kelganda so'mni ayamas". Ajdodlarimizning barkamol avlodga ta'lim-tarbiya berish sohasidagi boy meroslarini tahlil qilish asosida ulardan bugungi kunda iqtisodiy bilimdonligini rivojlantirishda, ta'lim jarayonida foydalanishgan, mo'ljal va reja asosida jamoaviy qurilishlar solishni, bamaslahat ishlashni, yagona rejaga ko'ra o'z qurilishini jamoa qurilishi bilan birlashtirishni o'rgatishgan. Jamoa bilan amalga oshirilgan qurilishlarda qiziqarli o'yinlar uyushtirishgan. Bolalarni konstruksiyaning amaliy vazifalarini bilish va qurish-yasash ishlarida buni hisobga olishga o'rgatishgan va ko'prik, binolar qurishgan.

1.3 Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachining o'rni.

Keyingi yillarda maktabgacha ta'lim muassasalarining yangi tarmoqlari shakllanib bormoqda. Bu o'rinda xonadon bog'chasi hamda bolalar bog'chasi, boshlang'ich maktab majmualarini misol keltirish mumkin.

Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalariga tasviriy san'at, musiqa, til va kompyuter savodxonligini o'rgatuvchi guruxlar tashkil etilmoqda. Bu kabi xarakterlik maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi talablari asosida ma'naviy-ahloqiy tarbiyalashga xizmat qiladi.

Mazkur xolat yosh avlod ta'lim-tarbiyasi, uning tashkil etilishi, mazmuni nafaqat shaxs kamoloti, balki jamiyat taraqqiyotini ham belgilashda muhim ahamiyatga ega ekanligini anglatadi.

O'zbekiston Respublikasida pedagog-tarbiyachilarning ma'naviy qiyofasi, aqliy salohiyati hamda kasbiy maxoratiga nisbatan jiddiy talablar qo'yilmoqda.

“Tarbiyachi ustoz bo'lishi uchun boshqalarning aql-idrokini o'stirish, ma'rifat ziyosidan bahramand qilish, vatanparvar, xaqiqiy fuqaro etish uchun, eng avvalo tarbiyachining o'zi shunday yuksak talablarga javob berishi, ana shunday buyuk farzandlarga ega bo'lishi kerak“.Yuqorida qayd etilgan fikrlar bugungi kun pedagogik tarbiyachisi shaxsiga nisbatan qo'yiladigan talablar mazmunini anglatadi. Zamonaviy pedagog-tarbiyachi qanday bo'lishi zarur? Tarbiyachi pedagogik, psixologik va mutaxassislik yo'nalishlari bo'yicha maxsus ma'lumot, kasbiy tayyorgarlik, yuksak axloqiy fazilatlar ega hamda ta'lim muassasalarida faoliyat ko'rsatuvchi shaxs sanaladi. Bizning nazarimizda zamonaviy pedagog-tarbiyachi shaxsiga quyidagi fazilatlar bo'lishi shart. Avlod-ajdodlarimiz o'zlarining bir necha ming yillik hayot tajribalari va tarixiy kuzatishlaridan kelib chiqib, o'g'rilik, bosqinchilik, firibgarlik, hiyonatkorlik va boshqa nopok yo'llar bilan boylik orttirishni keskin qoralaganlar. Ma'lumki, azaldan ota-onalar bolalarini xo'jalik ishlari bilan tanishtirib, ularda oilaning moddiy ahvoli xaqida tasavvur xosil bo'lishiga e'tibor berganlar. Shuningdek, qurish-yasash, bolalarga qurilma-konstruktsiyalarning amalda qo'llanishi haqida ma'lumot berib, ularni yasashda amaliy jihatlarini ham nazarda tutish lozimligini tushuntirish.

Konstruktsiyalarning asosiy qismlarini ajratib ko'rsatish. Tarbiyachi bilan birga qurish-yasash ishlari, uning asosiy jihatlari, amaliy vazifalari, bunda mustaqil ishlarning rejalashtirilishi kabilarni tahlil qilish.

Pedagog-tarbiyachi jamiyat ijtimoiy hayotida ro'y berayotgan o'zgarishlar, olib borilayotgan ijtimoiy islohotlar moxiyatini chuqur anglab olishi hamda bu borada tarbiyalanuvchilarga to'g'ri asosli ma'lumotlarni bera olishi. Zamonaviy tarbiyachining ilm-fan texnika va texnologiya yangiliklari va yutuqlaridan xabardor bo'lishi. Tarbiyachi o'z mutaxassisligi bo'yicha chuqur, puxta bilimga ega bo'lishi, o'z ustida tinimsiz ishlashi. Tarbiyachi pedagogik va psixologik fanlari asoslarini puxta bilishi, ta'lim-tarbiya jarayonida tarbiyalanuvchilarning yosh va psixologik hususiyatlarini inobatga olgan holda faoliyat tashkil etishi. Tarbiyachi ta'lim-tarbiya jarayonida eng samarali shakl, metod va vositalardan unumli foydalana olish imkoniyatiga ega bo'lmog'i. Tarbiyachi ijodkor, tashabbuskor va tashkilotchilik qobiliyatiga ega bo'lishi. Tarbiyachi yuksak darajada pedagogik mahorat, chunonchi kommunikativlik layoqat pedagogik texnika, nutq, yuz, oyoq-qo'l va gavda qo'l harakatlari, mimika, pantomimika, koidalarini chuqur o'zlashtirib olishga erishishi. Tarbiyachi nutq madaniyatiga ega bo'lishi, uning nutqi quyidagi hususiyatlarni o'zida aks ettira olishi: Tarbiyachi yosh avlodni xalqimizning munosib farzandlari qilib tarbiyalashdek faxrli ish bilan birga masuliyatli vazifani bajaradi. Tarbiyachining siyosiy yetukligi bolalarni tarbiyalash sifati uchun xalq xamda jamiyat oldidagi o'z masuliyatini anglashga, malum tarzda vazifalarini xalq etishga ijodiy yondashishi, o'z maxoratini doimo takomillashtirib borishi, xamkasblarining ishiga ko'maklashishga yordam beradi.

Demak, tarbiyachi avvalo bilimli bo'lishi, o'zi yashab turgan o'lka hayotini, tarixini bilishi, tabiat va jamiyat qonunlarini tushunishi, ijtimoiy faol bo'lishi, umumiy va maktabgacha tarbiya pedagogikasi, bolalar ruhiyati va fiziologiyasini egallashi va bolalarni yosh hususiyatlari uni bilib olishi kerak. Bola shaxsini shakllantirishda tarbiyachi alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa tarbiyachi har bir

bolani shaxs sifatida shakllanishida katta ahamiyat kasb etadi. SHunga ko'ra tarbiyachi bolalarga kundalik hayotda o'yinlarda, mashg'ulotlarda, birgalikdagi mehnat faoliyatida, ular bilan bo'ladigan muomalada, muloqotda ibrat, namuna bo'lishi, har tomonlama diqqat bilan o'rganishi, uning shaxsiy hususiyatlari, qobiliyatlarini bilishi, pedagogik nazokatni namoyon qilishi, bolalarning xulq - atvori, ish natijalarini xaqqoniy baholashi va ularga o'z vaqtida yordam ko'rsata olish hamda oilaviy ahvoli bilan qiziqishi zarur hisoblanadi. Har tomonlama tarbiyalash uzoq muddatli va murakkab jarayon bo'lib, uni bolalar bog'chalarining tarbiyachilari amalga oshiradilar, qog'oz karton bilan, tabiiy va turli xomashyolar bilan, gaziama bilan ishlash hamda qurish-yasashga o'rgatishda texnik modellashtirish kabi rasm buyum yasash va bolalami tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasida, bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Xar bosqichda ta'lim mazmuni samaradorligi tegishli uslublar guruxi bilan ta'minlanadi. Tafakkurning yetakchi shakllarining rivojlanib tarkib topishi amaliy va ta'lim bilish faoliyatida amalga oshiriladi.

Bolalarga malakalarni o'zlashtirish jarayoni bosqichma- bosqich amalga oshiriladi, bolalarning kuzatish ko'nikmasiga ilk yoshda va kichik maktabgacha ta'lim yoshidan boshlab o'rgatish lozimligini ta'kidlaydi.

Bolalar tarbiyachining shaxsiy sifatlarini, bilimi, malakasi, bolalarga munosabati, talabchanligini quyidagicha belgilaydilar, bajaradilar, ya'ni o'zida ma'naviy boylik, axloqiy soflik va jismoniy mukammallikni mujassamlashtirgan, har tomonlama rivojlangan bo'lishi lozim.

Tarbiyachilik faoliyatining mohiyati bolalar bilan ko'tarinki ruxdagi aloqani o'rganishdan iborat bo'lmay, balki o'zaro munosabatlarga, harakatlarning tabiatga, shaxsning yo'llanganligiga faol ta'sir ko'rsata olishida hamdir. Maktabgacha tarbiya muassasasi tarbiyachisi faoliyati alohida tayyorgarlikni talab qilish xaqidagi tasavvuri maorif tarixida anchadan beri ma'lum. Tarbiyachini tayyorlash mazmun va tabiatga nisbatan turlicha qarashlar mavjud bo'lib, ular o'sib kelayotgan avlodni rivojlantirish va tarbiyalash mohiyatini turlicha tushunishga

tayanadi. Respublikamizda amalga oshirilayotgan tub islohotlar bugungi kunda maktabgacha talim muassasasida, akademik lisey va kasb-xunar kollej xamda oliy ukuv yurtlarida shakllanayotgan avlod ijobiy xulq-atvor me`yorlari va qoidalarini, ilmiy bilim asoslarini, kasb-hunar malaka va ko`nikmalarini xar tomonlama puxta egallab borishini talab qiladi. Buning uchun o`sib kelayotgan yosh avlodni bilimlar bilan qurollantirish milliy qadriyatlarimizni, ma`naviyatimizni tiklash jahon madaniyati, milliy madaniyatimiz durdonalari bilan tanishtirish, ularni jismoniy sog`lom, ma`naviy yetuk qilib tarbiyalashdek vazifalar qo`yildi. Davlat ahamiyatiga molik bunday vazifalarni amalga oshirishda umumta`lim maktablari bilan bir qatorda xalq ta`limini boshlang`ich bo`limi bo`lgan maktabgacha ta`lim muassasalari muhim rol o`ynaydi. Buning uchun xar bir tarbiyachi o`zini nazorat qila bilishi, davlatimiz maktabgacha tarbiya muassasalari oldiga qo`ygan talablarni amalga oshirishning garovidir.

Bunga quyidagilar kiradi: bolaning sog`ligini saqlash va mustahkamlash, aqliy qobiliyatlarni o`stirish, milliy qadriyatimiz va ma`naviyatimizning g`oyaviy-aqliy tamoyillariga mos keluvchi e`tiqod va qarashlarini tarkib toptirish, yosh avlodda o`rtoqlik, do`stlik hissini halollik va mexnatsevarlikni tarkib toptirish.

Demak, yuqorida keltirilgan sifatlarni tarkib toptirish o`sib kelayotgan yosh avlodni tarbiyalash vazifasini hamma tomonlarini qamrab ololmaydi. Lekin tarbiyachi ishlarga asoslanib, bolalarni mustaqil hayotga tayyorlash ishini ma`lum bir maqsad bilan samaraliroq amalga oshirish mumkin.

Tarbiyachining pedagoglik mahorati ko`p qirralidir. Mahorat kasbiy tayyorgarlikdan nazariy bilim va ish tajribasini doimo oshirib borishdan, bolalarga bo`lgan muxabbatdan vujudga keladi.

Pedagog kerakli bilim, malaka va ko`nikmalarni ma`lum bir izchillik bilan egallab yursagina bolalarni tarbiyalash va ularga ta`lim berish ishida yaxshi natijalarga erishadi. Tarbiyachi o`z kasbining moxir ustasi bo`lishi uchun maxsus tayyorgarlik kurishi kerak.

Eng muximi - tarbiyachi bolalarga ishonch bilan qarashi ularning mexnatsevarligi, mustaqilligi, tashabbuskorligini to'g'ri taqdirlashi va mustaqil faoliyat qilishlari uchun imkoniyat yaratishi kerak. Buni bolalar yuqori baholaydilar.

I.bob. Bo'yicha xulosalari.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, O'zbekistan Respublikasida Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi-murabbiylar aql saloxiyati hamda kasbiy mahoratiga nisbatan jiddiy talablar qo'yilmoqda.

Yuqorida qayd etilgan fikrlardan bugungi kunda bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanish tarbiyachiga nisbatan qo'yilayotgan talablarning naqadar muximligini anglash lozim. Tarbiyachining pedagoglik mahorati ko'p qirralidir. Mahorat kasbiy tayyorgarlikdan nazariy bilim va ish tajribasini doimo oshirib borishdan, bolalarga bo'lgan muxabbatdan vujudga keladi. Pedagog kerakli bilim, malaka va ko'nikmalarni ma'lum bir izchillik bilan egallab yursagina bolalarni tarbiyalash va ularga ta'lim berish ishida yaxshi natijalarga erishadi. Tarbiyachi o'z kasbining moxir ustasi bo'lishi uchun maxsus tayyorgarlik ko'rishi kerak.

Eng muximi - bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi bolalarga ishonch bilan qarashi ularning mexnatsevarligi, mustaqilligi, tashabbuskorligini to'g'ri taqdirlashi va mustaqil faoliyat qilishlari uchun imkoniyat yaratishi kerak.

II. BOB. MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALARNI QURISH-YASASHGA O'RGATISHDA INTERFAOL METODLARIDAN FOYDALANISHNING METODIK ASOSLARI .

2.1 Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini amalga oshirishning metodik ahamiyati.

Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalariga tarbiya berish, tasviriy san'at, musiqa, bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, til va kompyuter savodxonligini o'rgatuvchi guruxlar tashkil etilmoqda. Bu kabi xarakatlar maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning Kadrlar tayyorlash milliy dasturi talablari asosida tarbiya berish, ma'naviy-ahloqiy tarbiyalashga xizmat qiladi.

Mazkur xolat yosh avlod ta'lim-tarbiyasi, uning tashkil etilishi, mazmuni nafaqat shaxs kamoloti, balki jamiyat taraqqiyotini ham belgilashda muhim ahamiyatga ega ekanligini anglatadi.

Bola shaxsini shakllantirishda tarbiyachi tarbiya berish alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa tarbiyachi har bir bolani shaxs sifatida shakllanishida katta ahamiyat kasb etadi. Shunga ko'ra tarbiyachi bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, kundalik hayotidagi o'yinlarida, mashg'ulotlarida, birgalikdagi mehnat faoliyatida, ular bilan bo'ladigan muomalasida, muloqotda ibrat, namuna bo'lishi, har tomonlama diqqat bilan o'rganishi, uning shaxsiy hususiyatlari, qobiliyatlarini bilishi, pedagogik nazokatni namoyon qilishi, bolalarning xulq -

atvori, ish natijalarini xaqqoniy baholashi va ularga o'z vaqtida yordam ko'rsata olish hamda oilaviy ahvoli bilan qiziqishi zarur hisoblanadi. Har tomonlama tarbiyalash uzoq muddatli va murakkab jarayon bo'lib, uni bolalar bog'chalarining tarbiyachilari va o'qituvchilari amalga oshiradilar.

Yuqorida qayd etilgan fikrlardan bugungi kunda bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanish tarbiyachiga nisbatan qo'yilayotgan talablarning naqadar muximligini anglash lozim. Mahorat kasbiy tayyorgarlikdan nazariy bilim va ish tajribasini doimo oshirib borishdan, bolalarga bo'lgan muxabbatdan vujudga keladi. Bolalar tarbiyachining shaxsiy sifatlarini, bilimi, malakasi, bolalarga munosabati, talabchanligini quyidagicha belgilaydilar: kichik gurux bolalari tarbiyachining ularga bo'lgan mehr-muhabbatiga qarab (u meni "qo'zichog'im" deb chaqiradi, "mani yaxshi ko'radilar"), 4-5 yoshli bolalar tarbiyachini bolalar hayotini yaxshi tashkil etishiga qarab ("Nargiza opamiz bizga ertaklar o'qib beradilar, biz bilan birga o'ynaydilar, shuning uchun men ularni yaxshi ko'raman"). Tayorlov gurux bolalari tarbiyachini xamma bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda adolatlilik bilan yaxshi munosabatda bo'lishiga, yaxshi ishlarni o'rgatishiga, tarbiya berishda hulqiga, ahloqiga qarab baho beradilar.

Ular o'z mehnatlari bilan jamiyatning ijtimoiy buyurtmasini bajaradilar, ya'ni o'zida ma'naviy boylik, axloqiy soflik va jismoniy mukammallikni mujassamlashtirgan, har tomonlama rivojlangan bo'lishi lozim.

Tarbiyachilik faoliyatining mohiyati bolalar bilan ko'tarinki ruxdagi aloqani o'rganishdan iborat bo'lmay, balki o'zaro munosabatlarga, harakatlarning tabiatga, shaxsning yo'llanganligiga faol ta'sir ko'rsata olishida hamdir. Maktabgacha tarbiya muassasasi tarbiyachisi faoliyati alohida tayyorgarlikni talab qilish xaqidagi tasavvuri maorif tarixida anchadan beri ma'lum. Tarbiyachini tayyorlash mazmun va tabiatga nisbatan turlicha qarashlar mavjud bo'lib, ular o'sib kelayotgan avlodni rivojlantirish va tarbiyalash mohiyatini turlicha tushunishga tayanadi. Respublikamizda amalga oshirilayotgan tub islohotlar bugungi kunda maktabgacha talim muassasasida, akademik lisey va kasb-xunar kollej xamda oliy

ukuv yurtlarida shakllanayotgan avlod ijobiy xulq-atvor me'yorlari va qoidalarini, ilmiy bilim asoslarini, kasb-hunar malaka va ko'nikmalarini xar tomonlama puxta egallab borishini talab qiladi. Buning uchun o'sib kelayotgan yosh avlodni bilimlar bilan qurollantirish xuquqiy tarbiya berish, milliy qadriyatlarimizni, ma'naviyatimizni tiklash jahon madaniyati, milliy madaniyatimiz durdonalari bilan tanishtirish, ularni jismoniy sog'lom, ma'naviy etuk qilib tarbiyalashdek vazifalar qo'yildi. Davlat ahamiyatiga molik bunday vazifalarni amalga oshirishda umumta'lim maktablari bilan bir qatorda xalq ta'limini boshlang'ich bo'limi bo'lgan maktabgacha ta'lim muassasalari muhim rol o'ynaydi. Buning uchun xar bir tarbiyachi o'zini nazorat qila bilishi, davlatimiz maktabgacha tarbiya muassasalari oldiga qo'ygan talablarni amalga oshirishning garovidir.

Aqliy qobiliyatlarni o'stirish, milliy qadriyatimiz va ma'naviyatimizning g'oyaviy-aqliy tamoyillariga mos keluvchi e'tiqod va qarashlarini tarkib toptirish, bolalarni qurish-yasashga o'rgatish, yosh avlodda o'rtoqlik, do'stlik hissini halollik va mexnatsevarlikni tarkib toptirish.

Lekin tarbiyachi ishlarga asoslanib, bolalarni qurish-yasashga o'rgatish orqali mustaqil hayotga tayyorlash ishini ma'lum bir maqsad bilan samaraliroq amalga oshirish mumkin.

Yuqorida qayd etilgan fikrlardan bugungi kun tarbiyachisi shaxsiga nisbatan qo'yilayotgan talablarning naqadar muximligini anglash lozim.

Eng muximi - tarbiyachi bolalarga ishonch bilan qarashi ularning mexnatsevarligi, mustaqilligi, tashabbuskorligini to'g'ri taqdirlashi va mustaqil faoliyat qilishlari uchun imkoniyat yaratishi kerak. Mashg'ulotda bola asosiy xarakatlantiruvchi kuch, ya'ni o'rganish, mutola qilish, xulosa chiqaradigan bo'lishi kerak. Xar bir mashg'ulot uchun ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi, bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, ya'ni bir-biri bilan uzviy aloqada bo'lgan uch yoqlama maqsadlar qo'yiladi. Bunga erishish uchun ham tarbiyachi, xam bola birgalikda xarakat qiladilar. Bu borada bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda o'yin-mashg'ulot, sayr-mashg'ulot, ertak-mashg'ulot kabi jarayonlar katta

ahamiyatga ega bo'ladi, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda mustaqillik quyidagi omillar ta'sirida shakllanadi: Xulosa qilaman

- a) Bolaning "bolaligi"ni xis qilishiga imkon berish (bolalarni qurish-yasashga o'rgatish, ertak-mashg'ulotlar, o'yin - mashg'ulotlar).
- b) Oilada bolaning mustaqilligini rivojlantirish uchun qo'llab-quvvatlovchi, yo'naltiruvchi munosabatning mavjudligi (mehnat tarbiyachisi vazifalari:
- v) Tarbiyachilar kasbiy mahoratlarining zamonaviyligi (yangi texnologiyalarni ish jarayonida qo'llash).
- g) Ta'lim jarayonida bolalarga berilayotgan bilim, ko'nikma va malakalarni amaliy egallashga erishish: (aqliy xujum, krossvord, rebus, testlar).
- d) Ta'lim jarayonida o'quv materialarini bolalarga etkazishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish (disk, kassetalar, rasmlar, kompyuter).

Mashg'ulot jarayonida, o'yin va mehnat jarayonlarida muammoli savol va vaziyatlarni taxlil qilish bolalarni qurish-yasashga o'rgatish, mantiqiy fikr yuritishlariga, muomala madaniyatlarini o'ganishlariga, topqirlik xislatlarining rivojlanishiga qaratilgan. Yuqorida ko'rsatilgan usullar bolalarning fikrlash, anglash, tasavvur qilish, amaliy ish bajarish qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon beruvchi oddiy va samarali usullar xisoblanadi. Ta'lim jarayonida yangi pedagogik talablar, ya'ni pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi, ulardan foydalanishga oid pedagogik talablar, ya'ni pedagogik tamoyillarni ishlab chiqishni xamda amalga tatbiq etishni taqozo etadi. Kelajagimi poydevori bilim dargohlarida yaratiladi, xalqimizning ertangi kuni qanday bo'lishi farzandlarimizning bugun qanday ta'lim va tarbiya olishiga bog'liq.

Farzandlarimizning mustaqil va fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan ongli yashaydigan komil insonlar etib voyaga etkazish, bolalarni qurish-yasashga o'rgatish, ta'lim-tarbiya soxasining asosiy maqsadi va vazifalaridir. Mashg'ulotlarida bolalar xalq qo'shiklari, erkalashlari, ovutishlari, maqollar va tez aytishlari, dostonu ertaklar, she'rlar orqali o'zi tug'ilib o'sgan vatanidan, bolalarni qurish-yasashga o'rgatish bolaning xalqidan, milliy an'ana va bayramlaridan, urf-

odatlaridan, qadriyatlaridan baxra olib, xalq qahramonlari singari jasur, paxlavon, uddaburon, aqlli, mexnatsevar bo'lishga intiladilar, orzu qiladilar.

Bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda o'yinlar orqali ijod qilishga undash ularda ko'plab yangi fikrlar yaralishiga asos bo'ladi. Ta'lim jarayoni didaktik va axborot ta'minotining yangi avlodini ishlab chiqish va joriy etish, zamonaviy informasion qo'llanmalari, adabiyotlar majmuini yaratish ta'lim tizimi boshqaruvi soxasi faoliyagiga bog'liqdir. Boshqarish soxasi ta'lim faoliyatini kuzatadi, baholaydi, bashorat qiladi va uni samarali boshqarish uchun qaror qabul qilish imkonini yaratadi, ya'ni monitoring qiladi.

Bu vazifalarni amalga oshirishda kompyuter texnologiyasining o'rni katta. Mashg'ulotlarda tarbiyachi kompyuter savodxonligini o'rgatish usullarni qo'llasa, o'tilgan mavzu bola yodida uzoq vaqt saqlanadi. Olib borilayotgan ta'lim sohasidagi isloxotlarda maktabgacha ma'lim muassasalariga xam e'tibor qaratilgan. Maktabgacha ta'lim O'zbekiston xalk ta'limi tizimidagi birinchi bosqichidir. Bu bosqichda xilma-xil toifadagi turlicha muasasalarni ko'rish mumkin. Shaxsni tarbiyalash ishi nihoyatda murakkab va qiyin faoliyat jarayoni bo'lib, juda qadimdan ushbu faoliyatga jamiyatning etuk kishilari jalb etilgandir. Eramizdan avvalgi davrlarda xam bolalar tarbiyasi o'zining a'naviy qiyofasi va aqliy qobiliyati bilan jamiyat a'zolari o'rtasida yuksak xurmat extiromga sazovor bo'lgan kishilarga, donishmandlar zimmasiga ishonib topshirilgandir. Ushbu xolat bolalar tarbiyasi, uning tashkil etilishi mazmuni nafaqat shaxs kamolotini, balki jamiyat taraqqiyotini ta'minlashda muxim axamiyatga ega ekanligini anglatadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalariga yangi pedagogik texnologiyalarning shiddat bilan kirib borishi tarbiyachi va tarbiyalanuvchi munosabatlaridagi majburiy itoatkorlik o'rnini ongli intizomli bo'lishiga olib keldi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining qo'llanilishi natijasida tarbiyachining bosh vazifasi tarbiyalanuvchilarda mustaqil fikr yuritish ko'nikmalarini hosil qilish, tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tushunchalarni shakllantirish, mustaqil o'z-o'zini nazorat qilishga o'rgatish, erkin

fikrlashga tayyorlashdan iborat bo'lib qolmay, balki o'z ustida tinimsiz ishlash mas'uliyatini xam yuklaydi.

Milliy modelimiz konsepsiyasining mazmuni milliy turmush tarzimiz va tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda shakllantirishi ma'naviy- axloqiy an'analarimiz bilan hamnafasdir.

Shu munosabat bilan oliy o'quv yurtlaridagi maktabgacha ta'lim bo'limi talabalarini talabalik davridanoq xar tomonlama bilimli, mustaqil, mantiqiy fikrlovchi, bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega etuk kadrlar qilib tayyorlash ta'lim beruvchi o'qituvchilardan katta mas'uliyatni talab etadi. Bu esa o'tilayotgan nazariy va amaliy mashg'ulotlarini pedagogik va axborot texnologiyalari, interaktiv metodlarga tayangan xolda o'tishni taqozo etadi.

Masalan, pedagogika fakultetining maktabgacha ta'lim bo'limi talabalari bilan olib borilayotgan pedagogik texnologiya turkumidagi darslarda xar bir mashg'ulotning rang-barangligini ta'minlash, bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, ularning fanga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, ularni faqatgina eshituvchi bo'lib qolishlarining oldini olish, zo'riktirmaslik, faolliklarini oshirish maqsadida bir xillikdan qochib, "Fikrlar xujumi", "O'qituvchi shaxsi", "Muammoli vaziyat", "SWOT taxlil". "Skarabey", "3x4", "6x6x6", "CHarxpalak", "Case-study" kabi bir qator texnologiyalardan, "Davra suxbati", "Matbuot konferensiyasi", "Intelektual ring", "Zinama- zina", "Kichik guruxlarda ishlash" kabi noan'anaviy ta'lim shakllaridan samarali foydalanib darslar tashkil etishga xarakat qilinyapti.

Guruxlarning ko'proq qaysi savollarga javob berishda qiynalganliklari birgalikda yaxdil etilib, muxokama qilinadi, javobsiz qolgan savollarga javob topiladi, lozim topilgan ma'lumot, bilimlarga kengroq, chuqurroq to'xtalib o'tiladi.

Mashg'ulotlar davomida interaktiv metodlardan foydalanib tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatish, mashg'ulot o'tishda tarbiyachini xam, talabalarni xam bir xillikdan chalg'itadi, xar bir talabaning faol

ishtirokini ta'minlaydi. Musobaqa ruxida tashkil etilgan intellektual o'yin ularning kayfiyatini ko'taradi.

Mashg'ulot yakunrog'ida talabalarga "Zamondosh pedagoglar" chaynvordini echishni xam tavsiya etish mumkin. Buning uchun o'qituvchi ularga quyidagicha tushuntiradi: "Mana bu plakatimizda 10 ta zamondosh pedagoglarimizning familiyalari yashiringan. Ko'rinib turgan xarflardan foydalanasiz o'ngdan chapga, chapdan o'ngga, yuqoridan pastga, pastdan yuqoriga xarflar ketma-ketligida yuring. Bu pedagoglar kimligini topishga xarakat qiling?. O'qituvchi talabalar topgan har bir pedagogning xayoti va ijodi xaqida qisqacha ma'lumot beradi yoki ularning o'zlaridan ham surash mumkin. Bu o'yin talabalarning zukkoligini, zexnligini tarbiyalash bilan bir qatorda ularning zamondosh pedag'glarimiz haqidagi bilimlarini oshiradi.

Tajribadan o'tkazilgan ushbu mashg'ulotda talabalar o'zlari qanchalik bilimga ega ekanliklarini, nimalarga ko'proq e'tibor berishlari lozimligini aniqlash bilan birga, ancha yangi bilim, ma'lumotlar olganliklarini, o'zlari mustaqil ijodiy izlanish olib borishlar kerakliklarini e'tirof etishadi, darsga qiziqib ketib, vaqtning tez o'tganligini, dars davomida qo'llanilgan yangi metod, usullardan ham o'rganganliklarini ta'kidlashadi.

Ta'lim jarayonining bunday tashkil etilishi bo'lajak tarbiyachilarning nafaqat fanni yaxshi anglab o'zlashtirishini ta'minlaydi, balki ularda bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda ,nazariy va amaliy faollik, mustaqil, erkin fikrlash, yangi g'oyalar izlash, bir masalaga ijodiy yondoshish, mas'uliyatni sezish, o'z fikr mulohazalarini batafsil ifoda etish, himoya qilish xamda isbotlashga, ilmiy adabiyotlardan unumli foydalanishga, ijodkorlikka undaydi. O'qituvchi talabalarni ta'lim jarayonining ob'ektivligi emas, balki uning sub'ektiga, asosiy xarakatlantiruvchi kuchiga, faol ishtirokchiga aylantiradi. Tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatish davomida qo'llanilayotgan kichik guruxlarga ishlash metodi esa tengdoshlar bo'lgan munosabatni ham o'zgartiradi, "men" va "ular"dan "bizlar"ga o'tishni ta'minlaydi

va bir ishtirokchida o'zini guruxning xaqiqiy a'zosi sifatida xis qilish imkonini beradi.

Bir muammoni echish davomida talabalar o'rtasidagi o'zaro muloqot, o'zaro baxs-munozara fikrlashish asnosida ularda xamjihatlik, jo'shqinlik, ishonch, o'zaro yordam, xurmat kabi talaygina ijobiy fazilatlar ham shakllanadi.

Mazkur metodlardan o'rinli foydalanish ularda mantiqiy, aqliy, ijodiy, tanqidiy fikrlashni shakllantirishga, qobiliyatlarini rivojlantirishga, raqobatbardosh, yuqori malakaviy mutaxassislar bo'lishlariga yordam beradi.

Interaktiv metodlarni o'rinli, samarali qo'llash bo'lajak tarbiyachilarning nafaqat bilim balki ko'nikma va malakalarini xam bolalarni qurish-yasashga o'rgatishga maqsadga muvofiq tarzda shakllantiradi, ularning oltin bilimlarini kelgusida amaliyotga tatbiq etishini ta'minlaydi va eng asosiysi o'z mutaxassisligiga qiziqishini o'stiradi, kasbidan bahra olishni yuzaga keltiradi, ular o'sib kelayotgan avlodni rivojlantirish va tarbiyalash mohiyatini turlicha tushunishga tayanadi.

Bo'lajak tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda kasbiy malakalarini shakllantirish bugungi kunning dolzarb muammolaridan biridir. Bog'cha tarbiyachisining o'z kasbiy malakasini tarkib toptirishda tabiatni o'rganishga doir kundalik faoliyat turlarini amalga oshirishi alohida o'rin tutadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni ta'lim-tarbiyasiga qo'yiladigan davlat talablari pedagoglar oldiga tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, yuqori darajada yo'lga qo'yishdek katta vazifalarni qo'yar ekan, bu tarbiyachilar uchun xam bevosita aloqadordir. Tarbiyachining kundalik muxim faoliyatlaridan biri mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, bu bolalarni tabiat vositasida tarbiyalashdir. Bu esa bolalarni sensor qobiliyati va aqliy qobiliyatlarini o'stirishda o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Bo'lajak tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishni amaldagi dastur talablari asosida bolalar guruxlarida tabiatga oid

o'tkaziladigan ilmiy-amaliy va tarbiyaviy mazmundagi mashg'ulotlar jarayonida oddiy muammolarni qo'yish va hal qila olishi uchun o'zi ilmiy bilimlar bilan qurollangan bo'lishi lozim.

Tubandagi masalalar tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishni diqqat markazida turishi bolalar ta'lim-tarbiyasini amalga oshirishning muxim shartidir: katta va maktabga tayyorlov guruxi mashg'ulotlarida innovasion texnologiyalarni qo'llash malakasiga ega bo'lish, buning uchun muttasil bilim olish; muayyan mashg'ulotlar jarayonida oddiy muammoli vaziyatlarni vujudga keltirishi, bolalarni yoshlik davridan boshlab mantiqiy fikrlash olamiga olib kirish malakasiga ega bo'lish; tabiatdagi mavjud jism va xodisalar orasidagi muxim ichki sababi bog'lanishlar mohiyatini anglash bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lish davr talabidir.

Tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishi mantiqiy fikrlash doirasini kengaytirish maqsadida ular oldida turli mazmunda muammoli savol topshiriqlar qo'yish, ularni echa bilish malakalarini shakllantirish maqsadga erishishning muxim shartidir: tabiatga qiziqish, uni sevish qanday ma'nolarni anglatadi? (javob: tirik organizmlarning bioekologik xususiyatlarini o'rganish; ularga mehr qo'yish; parvarishlash; ko'paytirish); tabiatga, o'rmonga sayoxat qilishning o'ziga xos natijasi bor. U nima bilan bog'lanadi? javob: tabiatni umrbod sevish, unga mehr hissi bilan muxofaza qilish); bolaning atrofidagi dunyo bu tabiat, go'zallik dunyosidir. Bola shu dunyoga qadam qo'yib, unga o'ziga xos xislat va qobiliyatlar rivojlanadi. Bolada qanday xislat rivojlanadi? javob: insonga xos bo'lgan xislat - kuzatuvchanlik); bahor kirganini xammadan oldin qaysi tirik mavjudotlar sezadilar? (javob: qushlar va bolalar. Qushlar qattiq, sayraydilar, uya kurish uchun bezovta bo'la boshlaydilar; bolalar esa uyda kemachalar yasab, suvga oqizadilar va varrak uchiradilar); bolalarga hikoya to'qib berish maqsadida: "Kanday jonivor o'z o'yini elkasida ko'tarib yuradi?" (Tipratikan), "Sayyoraning eng badnafs yirtqichi" (Ninachi), "Xunuk do'stning tabiatga ijobiy ta'siri"

(Qurbaqa). Bu mavzularda javobi to'g'ri bo'lgan xikoya tuzish uchun o'z bilimingizni sinab ko'ring;

Bolalarni tarbiyachilar mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishi tabiatga doir qiziqishlarini oshirish uchun "Tabiatni kuzatishda, bolalarni qurish-yasashga o'rgatish ,tajribalar, sayohatlar, o'yin mashg'ulotlarini tashkil qilish va o'tkazish paytida o'z faoliyatingizni qaysi biri faol bo'ladi?" - degan savolga javob toping (javob: amaliy faoliyat).

Bu borada bo'lajak tarbiyachilar oldida mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda, fikrlashni talab qiluvchi savollar qo'yilishi maqsadga muvofiqdir, maydonchada yilning turli fasllariga mos landshaft xosil qilish uchun nimalar talab qilinadi? (javob: bolalar diqqatini tortuvchi yog'ochdan tayyorlangan turli xil shakllar, sport asboblari, maxsus idishlarda o'stirilgan gul namunalari), maydonchani hamda atrofni manzarali ko'kalamzorlashtirishda o'simliklarni o'stirishning qanday shakllari, ekish usullari bolalarga joziba baxsh etadi? (javob: toshlar ustida, mashina ballonlari orasida, yog'ochdan tayyorlangan maxsus o'yinchoqlar kovaklarida chetdan keltirilgan g'aroyib gullar namunalari o'stiriladi).

Maktabgacha ta'lim muassasalari qaysi tashkilot qaramog'ida bo'lishidan qat'iy nazar, O'zbekiston Respublikasi Xalk ta'lim vazirligi ularni kadrlar bilan ta'minlaydi va ularning faoliyagiga ilmiy pedagogik jixatdan raxbarlik qiladi.Respublikada maktabgacha ta'lim muassasalari uchun malakali pedagog xodimlar tayyorlashda xam katta e'tibor berilmoqda.

Xar bir malakali tarbiyachi va pedagog kadrlarni ustuvor ravishda tayyorlash lozimki, ular jaxon talablariga mos keladigan maktabgacha ta'limning samarali psixologik-pedagogik ustuvorlarini ishlash va joriy etish, bolalarni oilada tarbiyalashni tashkiliy psixologik, pedagogik va uslubiy jixatdan ta'minlash, zamonaviy o'quv-uslubiy qo'llanmalar, texnik vositalar o'yinchoqlar va o'yinlar yaratish xamda ularni tatbiq etish, maktabgacha yoshidagi bolalarni xalqning boy madaniy-tarixiy merosi va umumbashariy qadriyatlari asosida ma'naviy-axloqiy

jixatdan tarbiyalash uchun shart-sharoitlar yaratish, maktabgacha ta'lim muassasalarining xar xil turlari uchun turli variantdagi dasturlarni tanlab olish va tatbiq etish, kompyuter texnologiyasidan va internet tizimidan to'la foydalana olish, chet tillarda so'zlasha oladigan darajada bilish layoqatiga ega bo'lishi lozim. Maktabgacha tarbiya muassasalarida tarbiya ishini zamon talablari darajasiga etkazish shu kunning muxim masalalaridan biri sanaladi. Xozirgi kunda maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning 27% i bog'chalarga jalb etilgan. Bu esa nixoyatda past ko'rsatkich. Shu sababli Respublikada maktabgacha tarbiya muassasalariga ayni zamonda juda katta e'tibor qaratilmoqda. Biz bu xaqda keng va atroflicha fikr yuritishdan ko'ra katta guruxdagi bog'cha bolalarini tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishi o'yin vositasida tarbiyalash yo'llari xaqida o'z muloxazalarimizni muxtasar bayon etishni lozim topdik.

Ayni zamonda bog'cha yoshidagi bolalarni turli vositalardan foydalanib tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishi multimedia, kompyuter, xarakatli o'yinlar xamda ko'rgazmali qurollar asosida tarbiyalash ishiga alohida ahamiyat berilmoqda. CHunki tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishida ko'rgazmalilik bolalar tafakkurini o'sishida muxim o'rin tutadi. Ayniqsa, o'yin asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar bog'cha yoshidagi bolalarning mashg'ulotga bo'lgan qiziqishini oshiradi va fikrlash doirasining o'sishiga olib keladi.

O'yinni bola faoliyatining asosiy shakli ekanligini ta'kidlab, aynan o'yin bolaning tabiati va qiziqishlariga mos kelishini aytgan edi. SHuningdek, tengdoshlari bilan birgalikdagi o'yin uni tengdoshlariga yaqinlashtiradi. Buning uchun biz quyidagi o'yindan foydalanishni ma'qul deb xisoblaymiz. Maktabgacha ta'lim muassasasi uzluksiz ta'lim tizimining birinchi bosqichi, jamiyatni muxim ijtimoiy bo'limida tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishi shakllantiradi. Maktabgacha ta'lim muassasasi maktabgacha yoshdagi

bolalarni tarbiyalash va rivojlantirishda, ularni maktabga tayyorlashda etakchi axamiyatga ega.

Maktabgacha tarbiya muassasasi oila va jamiyatning bolalarga g'amxo'rlik qilish, milliy mintaqa xususiyatlarini xisobga olgan xolda xar tomonlama barkamol qilib tarbiyalash rivojlantirishga bo'lgan extiyojni qondirish maqsadida tashkil etiladi. Maktabgacha ta'lim muassasasida amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiya ishini davr talabi darajasida olib borish maqsadida Davlat miqyosida bolalar bog'chasida ta'lim-tarbiya dasturi tuzilgan. Mazkur talablarni o'z maromiga etkazib bajarish, bolalarni jismoniy va ma'naviy o'sishlarida pedagog-tarbiyachilarning o'rni nixoyatda muhimdir.

Jamiyatning barcha bo'g'inida bo'lgani singari, maktabgacha ta'lim muassasasida xam axborod texnologiyalaridan foydalanishda tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlar bugungi kun pedagog-tarbiyachilarning oldiga g'oyatda mas'uliyatni kasbiy vazifalarni qo'yadi.

Ta'lim tizimini tubdan islox qilayotgan rivojlanayotgan mamlakatlar qatorida bu O'zbekistonda xam, maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni xorijiy tillar bo'yicha o'qitish atrof-muxitga munosabatini o'zgartirish, tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini shakllantirish, bolalarni kompyuterda ishlashi ko'nikmalarini shakllantirish mashg'ulotlari olib borilmoqda.

Maktabgacha ta'lim mazmuni va maqsadini belgilashda kompetentli yondashuv pedagog uchun mutlaqo yangi xisoblanmaydi. Zamonaviy pedagogikaga oid adabiyotlarda asosiy kompetentlik quyidagilar bilan belgilanadi: muammolarni hal qilish; texnologik kompetentlik; malakani oshirishga qodirlik; axborotlarni tezkor bilish va tanqidiy qabul qilish; kommunikativ kompetentlikdir.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, bo'lajak pedagog-tarbiyachilar ta'lim jarayonida amaldagi davlat ta'lim standartlarida keltirilgan talablarga mos keladigan kasbiy kompetensiyaga ega bo'lishlari kerak.

Maktabgacha ta'lim bola sog'lom, har tomonlama kamol topib shakllanishini ta'minlaydi, tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini shakllantirishi unda o'qishga intilish hissini uygo'tadi, uni muntazam ta'lim olishga tayyorlaydi. Maktabgacha ta'limda bola olti-etti yoshga etguncha davlat va nodavlat maktabgacha tarbiya bolalar muassasalarida hamda oilalarda amalga oshiriladi. Bilimdon, zukko, ijodkor, yangicha fikrlaydigan, kasbiy malakaga ega bo'lgan, dunyoga ko'z bilan qaraydigan mutaxassis-kadrlarni tayyorlash, biz pedagog-o'qituvchilar oldida turgan muxim, eng mas'uliyatli vazifadir.

Ma'lumki, ta'lim-tarbiya jarayoni, ayniqsa etti yoshgacha bo'lgan bolalar ta'lim-tarbiyasi nihoyatda murakkabdir. Ularga ta'lim-tarbiya berish tarbiyachidan katta maxoratni talab qiladi.

Bolalar bog'chasida olib boriladigan, tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlarini shakllantirishi pedagogik amaliyotlar bo'lajak tarbiyachini o'z kasbining moxir ustasi qilib tarbiyalashda muxim vosita sanaladi. Amaliyotlar davomida amaliyotchilar nazariy olgan bilimlarini, ko'nikmalarini amalda qo'llaydilar. Amaliyotlar o'tash natijasida ularning pedagogik kobiliyat va maxoratlari 85-90 foizgacha ortib boradi. Kasbiy bilim va ko'nikmalari malakaga aylanadi. Amaliyotlar davrida pedagogga xos bo'lgan sifatlar: chidamlilik, kat'iylik, talabchanlik, pedagogik kuzatuvchanlik, murabbiylik odobi kabi shaxsiy sifatlar rivojlanadi.

Maktab ta'limiga tayyorlash jarayonida xar bir bolaga aloxida mas'uliyat bilan yondashish va talab darajasida bilim berish kerak. Bolaga o'z fikrini mustaqil va erkin ifoda etishi imkoniyat berish va uni shakllantirish kerak.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida berilayotgan bilim, ko'nikma va malakalar ularga shunday berilishi kerakki, bu materiallar umrbod bola xotirasidan

ko'tarilmasin. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish jarayonini takomillashtirishning asosiy vazifalaridan biri bo'lajak pedagogning ilmiy va uslubiy ta'minlanganligi uning kasbiy tayyorgarligini oshirishdan iborat. Maktabgacha ta'lim muassasalarida umumiy ta'lim poydevorining ilk ko'rinishi qo'yilar ekan. Bu yoshdagi bolalarga beriladigan ta'lim- tarbiya puxta asosli zamonaviy vositalarga tayangan xolda berilishi kerak.

2.2 Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda oila bilan hamkorligi.

Keyingi yillarda respublikamizda bolalarni bolalar bog'chalariga jalb etish salmog'i kamayib borganligi bois, ularni oilada maktabga tayyorlash, tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatish o'z echimini kutayotgan dolzarb ijtimoiy-pedagogik muammodir.

Bolalarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda turli omillar turlicha ta'sir etadi. Bu omillar ichida oila eng asosiysi hisoblanadi. Chunki bolada tasavvur, tushunchalarning shakllanish jarayoni aynan oilada boshlanadi va bu davr dunyoqarash shakllanishining mazmun hamda hajm jihatidan eng salmoqli bosqichidir. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilarining ota-onalar bilan ishlashidan jamoa tarzida va yakkama-yakka xolda ishlash shakllarini muxirlik bilan qo'shib olib borish, keng aholi ommasi orasida pedagogik tashviqot ishlarini tashkil qilish tufayli bolalarni tarbiyalashda ijobiy natijalarga erishish mumkin. Bolalar bog'chasi xodimlaridan ota-onalar va oila bilan hamkorlikdagi ishlaridan eng keng tarqalgan shakl va usullarini keltiramiz. Ota-ona va oila bilan yakkama-yakka ishlash. Bunda oilaga tarbiyachining borishi, ota-onalar uchun suhbat o'tkazish, ularga maslaxat berish, ota-onalarni bolaning maktabgacha ta'lim muassasadagi xayoti bilan tanishtirish kabilar kiradi. Ota-onalar bilan jamoa tarzida tashkil qilinadigan ishlar. Bular ota-onalarning guruhxiy va umumiy majlislari, ota-onalar maktabi, anjumanlar, shanbaliklar, savol javob kechalari.

Ko'rsatmali ishlar – ishning bu turlari, ko'rgazmalar uyushtirish, bolalarning ishlarini namoyish qilish, ochiq eshiklar kuni, ota-onalar burchagi, ota-onalar uchun kutubxonalar tashkil qilish. Bolaning oilasini borib ko'rish va oila a'zolari bilantanishish. Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachilarining oila bilan olib boradigan ish mazmuniga quyidagilar kiradi: bola tarbiyasi, oilani mustahkamlash, onalik va bolalikni himoya qilish bo'yicha maktabgacha ta'lim muassasasida amalga oshirilayotgan ishlarning mazmuni bilan tanishtirib borish; ota-onalarga o'z farzandlarining tarbiyasi uchun davlat va jamiyat oldida javobgar ekanliklarini tushuntirib borish; ota-onalarni bola tarbiyasi uchun zarur bo'lgan bilim, malakalardan xabardor qilish (bolalarning yosh, anatomik-fiziologik va ruxiy xususiyatlari, ularni oilada tarbiyalashning mazmuni, metodi, shart-sharoitlari bilan tanishtirish);

bola tarbiyasida oila bilan xamjixatlik, bolani to'g'ri tarbiyalashni nazorat qilib borish, oila tarbiyasining eng yaxshi namunalari o'rganish va ommalashtirish.

Bola bog'chada egallagan eng yaxshi fazilatlarni oila sharoitida davom ettirib, oilada egallagan eng yaxshi fazilatlarni esa bolalar bog'chasida qo'llansa istalgan ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Tarbiyachilar oila tarbiyasiga doir tajribalaridagi ijobiy ishlarni ko'ribgina qolmay, balki uni qo'llab-quvvatlash va shu asosida ota-onalar e'tiborini bola tarbiyasida xali xal etilmagan vazifalarga qaratishlari lozim. YUqoridagi ishlarni rejalashtirish, tashkil etish va ularga raxbarlik qilishda tarbiyachi javobgar shaxs xisoblanadi.

Ota-onalar bilan ishlash bo'yicha yillik reja tuziladi. Bu reja pedagogik kengashda muxokama qilinadi. Rejada umumiy va guruxiy majlislar, ota-onalar uchun ochiq eshik kunlari, suhbat va maslaxatlar, otaliq tashkilotlarida ko'rgazmalar tashkil etish va konsertlar qo'yib berish, shuningdek bu tadbirlarni o'tkazish vaqtlari va unga ma'sul bo'lgan shaxslar belgilanadi.

Ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning mavzulari va mazmuni tarbiyachi metodistning rejasida va tarbiyachining kalendar rejasida aks etadi. Ota-

onalar bilan ishlash bo'yicha juda ko'p ishlarni tarbiyachi – pedagog amalga oshiradi, chunki u bola tarbiyasida yuz berayotgan o'zgarishlarni xammadan ko'proq ko'radi va bolalar xayoti bilan yaqindan tanish bo'ladi. U ota-onalarga bolalar tarbiyasida nimalarga ko'proq e'tibor berish kerakligi, tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarda xuquqiy tushunchalarni shakllantirish, kun tartibini to'g'ri tashkil etish va boshqalar sohasida tavsiyalar berib boradi. Bolalar bog'chasi va oila o'rtasida xamkorlik o'rnatishda tarbiyachi pedagoglar jamoasi va ota-onalar birgalikda faol ishtirok etishlari lozim. SHundagina bola tarbiyasida kutilgan natijalarga erishish mumkin.

Ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning mazmuni rang-barang bo'lib, unda ayrim masalalar birgalikda muxokama qilinishi taqozo etadi. Masalan: bolalarni tarbiyalashda oilaning roli, ota-onalarning vazifasi to'g'risidagi qonunlar, bolalarni maktabga tayyorlash xaqida; maktabgacha tarbiya muassasalarining yillik ish rejasi to'g'risida; ota-onalar jamoatchiligining ishi xaqidagi masalalar shular jumlasidandir.

Bu masalalarni jamoa bo'lib muxokama qilish uchun ota-onalarning guruxi va umumiy majlislari, maslaxatlar, konferensiyalar, ota-onalar kechalari kabi ish shakllari jamoa ish shakllariga kiradi. Hozirgi zamon o'zbek oilalarida va bolalar ta'lim tarbiyasida ularning tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarda xuquqiy tushunchalarni shakllantirishi tutgan o'rinlari taxlil qilinadi, tegishli xulosa chiqariladi. Ma'ruza paytida bildirilgan fikrlar eslatiladi.

Mashg'ulotda jamiyatimizdagi xar bir ongli to'laqonli shaxs bolalarning tarbiyachisi ekanligi, shu sababli tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarda xuquqiy tushunchalarni shakllantirishda tarbiya jarayonlarining barcha jabhalarida ishtirok etishga xaqli ekanliklari taxlil qilinadi. Bolalarni to'g'ri tarbiyalashda tarbiyachilarni mashg'ulotlar orqali bolalarda xuquqiy tushunchalarni shakllantirishdakin tartibi mashg'ulot, o'yin, ko'ngil ochishlar, oilada bolalarga kitob, o'yinchoq olish va saqlash. Bolalar salomatligi uchun kurashish. Bolalarni

qiziqish va ehtiyojlarini hisobga olish va unga e'tiborli bo'lish. eng yaxshi oila tarbiyasi tajribali.

Tarbiyachi mashg'ulotda bosh figura, bolalarda esa tarbiyachilarning topshiriqlarini, tushuntirishlarini, turli huquqiy tushunchalarini shakllantirish, yangiliklarini qabul qilish darajalari har xil hohish-istaklari turlicha. Agar tarbiyachi faqat tushuntirish bilan ovora bo'lsa bola mustaqil fikr yuritish mushoxada qilish, huquqiy tushunchalarini shakllantirishda xulosa chiqarishdan yiroqda bo'ladi.

Mashg'ulotda bola asosiy xarakatlantiruvchi kuch, ya'ni o'rganish, mutola qilish, xulosa chiqaradigan bo'lishi kerak. Har bir mashg'ulot uchun ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi, huquqiy tushunchalarini shakllantiruvchi, ya'ni biri-biri bilan uzviy aloqada bo'lgan uch yoqlama maqsadlar qo'yiladi. Bunga erishish uchun ham tarbiyachi, xam bola birgalikda xarakat qiladilar. Bu borada o'yin-mashg'ulot, sayr-mashg'ulot, ertak-mashg'ulot kabi jarayonlar katta ahamiyatga ega bo'ladi, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda mustaqillik quyidagi omillar ta'sirida shakllanadi: Maktabgacha tarbiya pedagogikasining ilmiy-nazariy asoslari va tarbiyaviy (jismoniy, huquqiy, aqliy, axloqiy, mehnat, estetik) jihatlari bo'yicha ko'pgina olimlari amaliyotchilar, pedagoglar o'z fikrlarini bayon etganlar.

II.bob. Bo'yicha xulosalari.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, O'zbekiston Respublikasida Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda tarbiyachi-murabbiylar aql saloxiyati hamda kasbiy mahoratiga nisbatan jiddiy talablar qo'yilmoqda. Maktabgacha ta'lim muassasalarida berilayotgan bilim, ko'nikma va malakalar ularga shunday berilishi kerakki, bu materiallar umrbod bola xotirasidan ko'tarilmasin. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish jarayonini takomillashtirishning asosiy vazifalaridan biri bo'lajak pedagogning ilmiy va uslubiy ta'minlanganligi uning kasbiy tayyorgarligini oshirishdan iborat. Maktabgacha ta'lim muassasalarida umumiy ta'lim poydevorining ilk ko'rinishi qo'yilar ekan.

TAJRIBA - SINOV ISHLARI.

Biz bitiruv malakaviy ishini amaliyotga tadbqiq etish maqsadida tajriba ishlarini o'tkazdik. Tajriba ishini 3 bosqichda olib bordik.

1. Tajriba ishiga tayyorgarlik bosqichi.
2. Tajriba ishini o'tkazish.
3. Tajriba natijalarini tahlil qilish bosqichi.

I.Birinchi bosqich. Tajriba ishining o'tkazish uchun tayyorgarlik ko'rdik. Eng avvalo ishning tadqiqot ob'ektlarini tanlashdan boshladik. Tadqiqot ob'ektlari sifatida Namangan viloyati To'raqo'rg'on tumaniga qarashli № 6-sonli MTMsini tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni tanlab olindi. Tajriba ishlarini o'tkazish jarayonida kuzatish, suhbat, eksperiment, tajriba-ilmiy tadqiqot usullaridan foydalandim. № 6-sonli MTMsini tayyorlov guruh va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni tanlab oldim va guruhlarini o'rganishdan boshladim. Tajriba ishi mobaynida, tayyorlov guruhda 25 nafar bolalar tarbiyalanadi va ularning tarbiyachisi Qodirova Dilbar, qisqa muddatli guruhda 25 nafar bolalar tarbiyalanadi va ularning tarbiyachisi Abdullaeva Gulsanam.

1.Etap maqsadi. Tayyorlov guruh bolalarni va qisqa guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning

pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish.

Vazifalar.

1. Maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalarni va qisqa guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish vazifalarini o'rganish va aniqlash uchun suhbatlashish.

2. Suhbat savollarining ishlab chiqish.

3. Tayyorlov guruh bolalarni va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash, guruhlar mashg'ulotlarnining faoliyatini qanday rejalashtirganligini analiz qilish, ikkala guruhni vazifalari urgandim, ularning o'zlashtirish ko'rsatkichlari o'rtacha 60%ni tashkil etadi.

2. Etab maqsadi: Tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarida qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatis, guruppalarni maqsadli tekshirish; tarbiyachilar ko'rsatmalar va tavsiyanomalarni rasmiylashtirish.

Vazifalar:

1. Tayyorlov guruh bolalarni va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish, vazifalarini bilan tanishtirishda dastur mazmuni.

2. Tayyorlov guruh bolalarni va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni

aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish, o'rganishda tadbirlarda pedagogik jihatdan tarbiyalashning yangi metod va usullarning ishlab chiqish.

3. Tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish, yillik rejadagi tadbirlarni pedagogik jihatdan tarbiyalashda, mashg'ulotlardan foydalanish yo'llarini tahlil qilish.

Tajriba -sinov ishlarining rasmiylashtirishda maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish, so'rovnomalar o'tkazish, ma'lumotlarning statistik tahlil qilish usulidan foydalanildi. Tajriba ishlarining birinchi bosqichida suhbat usulidan foydalandik. Tajriba natijalarining yakunlashda maktabgacha ta'lim muassasalarining aniqlashga oid bilimlari darajasining aniqlash mezonlari sifatida, ularning Davlat ta'lim standartlarini bajarishda idrok etish, fikrlash, tahlil qilish, jamlash va xulosa chiqarish orqali mashg'ulotlarining baholarda ifodalandi, baholash tizimida mutanosib ravishda "past", "o'rta", "yaxshi", "a'lo" darajalarda belgilandi. Maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalarni va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqlash, vazifalarining aniqlashga oid bilim, ko'nikma va malakalarning o'zlashtirilganlik darajasini aniqlash maqsadida, tajriba - sinov ishlaridan olingan natijalar kuzatish 25 tasini tanlab olib so'rovnomalar o'tkazish turli topshiriqlar orqali taxlil qilindi.

TAJIRIBADAN OLDINGI NATIJA.

№6 bog'cha tayyorlov
guruh bolalari 25 ta

№6 bog'cha qisqa muddatli
guruh bolalari 25 ta

Tajriba guruh	Nazorat guruh
a`lo – 5 ta 27%	a`lo– 4 ta 21%
yaxshi– 10 ta 40%	yaxshi 11 ta 45%
o`rta– 8 ta 27 %	o`rta – 8a 27%
past – 2 ta 6%	past – 2 ta 7%
Jami № 6 bog`cha 25ta	Jami bog`cha 25ta

Bu ma`lumotlardan ko`rinadiki, matabgacha ta`lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalari va muddatli qisqa guruh bolalarni qurish-yasashga o`rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o`rganishning pedagogik asoslari to`g`risidaga tassavurlarini aniqlash. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to`g`ri bajarishini kuzatish.

Shunday qilib ushbu natijalardan har ikkala guruh bolalari bilimlarini ko`rsatkichlarini bilib oldim. Ushbu natijalarni olgandan so`ng bog`chadagi bolalar bilimi xaqida ma`lumotga ega bo`ldik. So`ngra ikkinchi bosqichga o`tdik. Unda matabgacha ta`lim muassasasining tayyorlov guruh bolalarni va qisqa guruh bolalarni qurish-yasashga o`rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o`rganishning pedagogik asoslari to`g`risidaga tassavurlarini aniqladim.

II Bosqich. Rivojlantiruvchi bosqich.

Maqsad va vazifalar. Bitiruv malakaviy ishi mavzusiga oid bog`chada olib borilgan tadbirlar samaradorligini oshirish, yangi ish metodlarini orqali tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalari qurish-yasashga o`rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishda o`rganishning pedagogik asoslari to`g`risidaga tassavurlarini aniqlash, kasbiy layoqatlarining shakllantirish, qiziqishlarini oshirish. Tajriba – sinov ishlarida tayyorlov guruh bolalariga alohida hamda qisqa muddatli guruh bolalari qurish-yasashga o`rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o`rganishning pedagogik asoslari to`g`risidaga

tassavurlarini aniqlashda alohida tashkil etdim. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish, reja asosida bajara boshladim shunday qilib biz bog'chadagi tayyorlov guruh bolalarni alohida, qisqa guruh bolalarni alohida qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik asoslari to'g'risidaga tassavurlarini aniqladim. Bolalarni bilimlarni aniqlash, vazifalarini to'g'ri bajarishini kuzatish, vazifalarini aniqlash haqida tajriba – sinov olib borishni boshladim. Buning uchun reja tuzib chiqdim, qiladigan ishlarimizni belgilab oldim. Ish rejani ishlab chiqdim, shu reja asosida mukammal ish olib borishga xarakat qildim. Bog'chadagi ishlarni reja asosida bajara boshladim. Maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalarini alohida hamda qisqa muddatli guruh bolalarni alohida qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning guruxlarni tarbiyachilarini o'rgandim va saraladim. Shular asosida bolalarga ta'lim – tarbiya berishning sifat uchun javobgarligi, maktabgacha tarbiya tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqarish va uni O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining muhokamasiga qo'ymoq, maktabgacha tarbiyani rivojlantirish bo'yicha istiqbol va yillik xo'jalik joylari loyihasini o'rgandim. Aholi maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalari qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning pedagogik tashviqotning amalga oshirish bo'yicha tadbirlar: lektoriy, radio, televidenie orqali eshittirishlar, anjuman, ota-onlar universitetlari va boshqalar. Bugungi ta'limning asosiy shartlaridan biri ham bog'cha bolalarni Barkamol qilib tarbiyalashdan iboratdir. Dunyo bo'ylab ta'lim jarayoniga e'tibor juda kuchayib bormoqda. Biz ularni to'g'ri tushungan holda, zamon talablariga mos ishlash ko'nikmalarini o'stirishga doim diqqatni qaratishimiz kerak bo'ladi. Tajriba – sinov ishlarini maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalarini qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning yangi pedagogik texnologiyalar asosida kasbiy layoqatiga oid mavzular bo'yicha ish metodlarini va tadbirlarni olib borish bo'yicha savollar bilan tarbiyachlarga

murojat qildim. Rejalar asosida ish metodlarini foydalanib, guruxdagi mashg'ulotlarni yangi pedagogik texnologiyalar asosida olib borilishini, tarbiyachilar bilan trening o'yinlar, tadbirini tashkil qildim.

Shunday qilib biz maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning tajriba–sinov olib borishni boshladik. Bugungi ta'limning asosiy shartlaridan biri ham bog'cha bolalarni Barkamol qilib tarbiyalashdan iboratdir. Dunyo bo'ylab ta'lim jarayoniga e'tibor juda kuchayib bormoqda. Biz ularni to'g'ri tushungan holda, zamon talablariga mos ishlash ko'nikmalarini o'stirishga doim diqqatni qaratishimiz kerak bo'ladi. Tajriba–sinov ishlari maktabgacha ta'lim muassasalarining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning yangi pedagogik texnologiyalar asosida kasbiy layoqatiga oid mavzular bo'yicha ish metodlarini, xodimlar bilan so'rovnomalar o'tkazish va tadbirlarni olib borish bo'yicha savollar bilan murojat qildim.

Savollar:

1. Sen binoni qanday qurasan?
2. Qurish –yasash mashg'ulotlarini o'tkazish uchun nimalar muhimdir?
3. G'ishtchalardan tasviriy faoliyat mashg'ulotining qaysi turida foydalaniladi?
4. Mazaykada bino yasay olasanmi?
5. Gugurt qutisidan mashina yasashni bilasanmi?
6. Qurish -yasash mashg'ulotlarini o'rgatishdan asosiy vazifa nima?
7. Kubiklardan uycha yasabni bilasaymi?
8. Tahtachadan ko'prikch yasab ber?
9. Qurish -yasash mashg'ulotlarini o'rgatishdan o'yinni vazifa nima ?
- 10.Kubiklardan mashina yasashni bilasaymi?

Maktabgacha ta'lim muassasasining tayyorlov guruh bolalarini qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning, ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishni tadbqiqiy masalalari amalga oshirishda tashkilotchilik va bu boradagi dasturlarni ishlab chiqishga oid mulohazalarimizni xulosalab, bu jarayonni barcha ishtirokchilari uchun muxim bo'lgan quyidagi jihatlarini takidlab o'tmoqchiman. Maktabgacha ta'lim muassasining tayyorlov guruh bolalarida qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o'rganishning yaxshi tashkil qilingan bog'cha ishlari uchun rag'barlantirildi. Bog'cha tarbiyachilarini mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda ish vazifalarini aniqlash haqida ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishni tadbqiqiy masalalari amalga oshirishda tashkilotchilik va bu boradagi dasturlarni ishlab chiqishga oid mulohazalarimizni xulosalab, bu jarayonni barcha ishtirokchilari uchun muxim bo'lgan qo'yidagi jihatlarini takidlab o'tmoqchiman. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachining ishi o'rganishda yaxshi tashkil qilingan bog'chaning guruxini ishlarini raxbarlantirildi. Bulardan tashqari, "Minora quramiz", "Kichik ma'ruza « Bolalarga o'z uylarini qurish -yasashga mashg'ulotida o'rgatish lozim?», Aqliy hujum. « Mazaykadan minora yasay olasanmi ?» Slayd shou" Bolalarni qurish - yasash haqidagi bilimlari", Bahs munozara. "Men qurubchi bo'laman" kabi o'tkazilgan tadbirlarni ahamiyati katta ekanligi sababli qilingan nazorat ishlari bilan solishtirilganda tajriba – sinov ishlarida natija yuqori ekanligini kuzatishimiz mumkin.

1.Kichik ma'ruza "Minora yasash"

Maqsad: bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda bilish nima uchun kerak , bola o'zi qurayotgan minorasi mustahkam, pishiq bo'lishi uchun pastki g'ishti yirik bo'lishi shartligini tushuntiriladi.

O'rgatyizsh jihozlar: Tahtachalar, qurilish materiallari, mazaykalar.

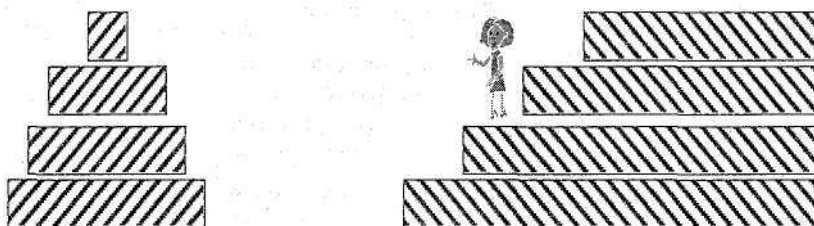
katta ekanligi sababli qilingan nazorat ishlari bilan solishtirilganda tajriba – sinov ishlarida natija yuqori ekanligini kuzatishimiz mumkin.

Mashgʻulot tartibi:

1. “Bir-ikki-uch” oʻyini (10 daqiqa)

Trener ishtirokchilarni “bir-ikki-uch” sanoq boʻyicha birma bir davra boʻylab sanatadi. Ishtirokchilar ketma ketlikda sanab oʻtganlaridan soʻng trener oʻyin qoidalarini murakkablashtiradi, yani “bir” sanoq oʻrniga ishtirokchilar oʻtiradilar “ikki” sanoq oʻrniga sakraydilar “uch” sanoq oʻrniga chapak choladilar. Ushbu oʻyin diqqatni jamlashga, sherigiga va vazifaga urgʻu berishga oʻtadi.

Agar sizda turli oʻlchamdagi kublar boʻlsa, bolangiz bilan quyidagi oʻyinni oʻtkazing. SHunday qilingki, bola oʻzi qurayotgan minorasi mustahkam, pishiq boʻlishi uchun pastki gʻishti yirik boʻlishi shartligini tushunsin. Minora balandlashgan sari gʻishtchalari ham maydalashib borishi lozimligini anglagan bola oʻz minorasini aynan shunday quradi. Bolaga minora qurish jarayonida har safar gʻishtchalarning eng yirigini olishni oʻrgating. Ularni taqqoslash uchun bir — biriga qoʻyib koʻrish kerak. Minorani haqiqiy gʻishtcha, kublardan qurib boʻlgach, karto n gʻishtlardan ham shu tartibda yasashga oʻtish mumkin. Agar bolaga qoʻgʻirchoq berib, u minoragacha yoki zinapoyaga qanday qilib koʻtarila olishini koʻrsatsangiz, bolaning qiziqishini yanada orttirgan boʻlasiz. Undan tashqari bola shakllarni ketma —ket joylashtirish mohiyatini ham anglab oladi.

2. Aqliy xujum “Javoncha” bolalarni qurish-yasashga oʻrgatishda bilish nima uchun oʻrgatyizsh kerak?(10 daqiqa)

Maqsad:bolalarni qurish-yasashga oʻrgatishda bilish nima uchun kerak , bola oʻzi qurayotgan Javonchani mustahkam, pishiq boʻlishi uchun pastki

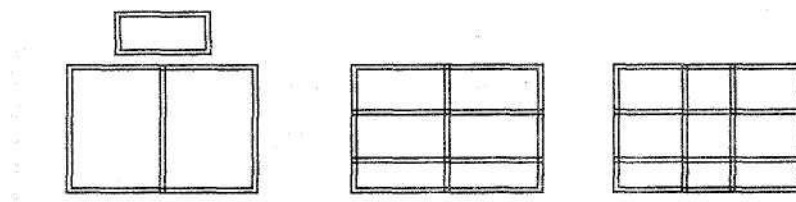
g'ishti yirik bo'lishi shartligini tushuntiriladi.

Qo'llanadigan usul: ko'rsatish, tushuntirish, savol –javob.

Mashg'ulotning borishi: Bola nima uchun o'rgatish

Bu o'yin ko'ruv xotirasini rivojlantiradi. Bir necha gugurt qutichalarini bir — biriga yo'ishtirsangiz tortmali (shkafcha) javoncha xosil bo'ladi. Bolaning ko'z o'ngida tortmalardan biriga biror kichkina o'yinchoqni yashiring. Javonni bir necha daqiqaga olib qo'yib, birozdan so'ng bolaga boyagi o'yinchoqni izlab to'ishga ruxsat bering, Qutichalar soni, o'rnini o'zgartirib, yashiriladigan o'yinchoqlar sonini ko'aytirib, o'yinni murakkablashtirish mumkin.

Javonlar ko'rinishi quyidagicha bo'lishi mumkin.

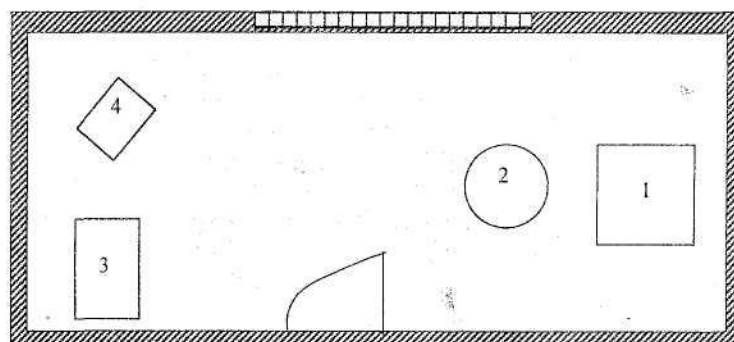
Trener ishtirokchilarga ushbu savol bilan murojaat etadi va ular fikr almashadi.

3. Kichik maruza.” Qo'g'irchoqning xonasi”(10 daqiqa)

Trener ushbu mavzu bo'yicha ishtirokchilarga kichik maruza qiladi. Bunda u ilovadagi trener uchun ma'lumotdan foydalanadi. Ishtirokchilar tomonidan qo'shimchalar bo'lsa birgalikda muxokama qiladi.

Bu o'yin bolaning tevarak — atrofni orentirovka qilish malakasini oshirishga yordam beradi, obrazli tafakkurini o'stiradi. Sizga qo'irchoq va uning xonasi kerak bo'ladi. Qo'g'irchoq xonasi — yon tomonlarida deraza va eshiklari bo'lgan qo'qqsiz quticha. Mebellarni gugurt qutichasidan yasasa bo'ladi. Muximi, ularning soni uchtdan kam bo'lmasligi va turli shaklda bo'lishi kerak.

O'yin uchun avvaddan qog'oz betiga xonaning tasvirini chizib qo'yishingiz kerak. Masalan, quyidagicha:

1. Стол
2. Стул
3. Живой
4. Кресло

Chizma tayyor bo'lgach, bolaga quyidagi voqeani aytib berish1: «Qo'g'irchoq Lolaxon uyiga yangi mebel sotib olibdi, faqat ularni qanday qilib joylashtirishni bilmabdi. Ayiqcha Lolaxonga yordam bermoqchi bo'ldi. U qog'oz varag'ini olib, mebelni qanday joylashtirishni ko'rsatib berdi. “Mana bunday” (chizma ko'rsatiladi). Bola shu chizma asosida “xona” ra o'yinchoq mebelni qo'yib chiqishi kerak.

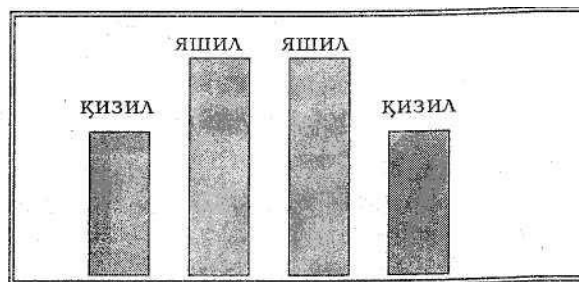
O'yinni tashkil etishda shuni yodda tutingki, xonadagi anjomlarning fazodagi joylashuvi va uning chizmadagi ko'rinishi bir xil bo'lishi lozim (eshik doim shu tomonda bo'ladi). O'yinni takroran o'tkazganda yangi anjomlar qo'shiladi.

4. Slayd shou.” Mozaika”(15 daqiqa).

Trener ishtirokchilarga slaydlar orqali konvensiya, uning to'rtta soxasi va tamoyillari haqida ma'lumot beradi. Bunda u ilovadagi trener uchun ma'lumotdan foydalanadi.

Bu o'yin xam avvalgisiga o'hshab bolaning tafakkurini, fazoda orientirovka qila olish malakasini o'stiradi.

Bu o'yinni bola ikkalangiz yoki boshqa bolalar bilan o'tkazishingiz mumkin. Sizda va bolada mozaikani joylashtirish uchun asos, 5 tadan 2 xil rangdagi fishka bo'lishi lozim. Ular asosga o'rnatiladi. SHuningdek, uzun va qisqa tasmalar chizilgan karton kartochkalar tayyorlang

Masalan, mana bunday:

O'yinning mohiyati shundan iboratki, tasmalar uzunligi rang bilan ifodalanishi va buni bolaga tushuntirish kerak. Bittadan kartochka tanlab, shu asosda naqsh tuzishni taklif eting. Agar bola boshida xato qilsa, yordamlashing, o'zingiz xam atayin xato qilib, uning tuzatishiga sharoit yarating.

qo'llanadigan usul: ko'rsatish, tushuntirish, savol –javob.

5. Baxs munozara. “Bola va ota-onalar”(15 daqiqa).

Trener ishtirokchilar bilan ushbu mavzu yuzasidan baxs munozara olib boradi va barcha ishtirokchilarni ushbu jarayonga jalb etadi. Bunda u ilovadagi trener uchun malumotdan foydalanadi

6.”Dunyoda hamda Ozbekiastonda bolalar va majburiy mexnat” mavzusida Slayd shou (20 daqiqa)

Trener ishtirokchilarga slaydlar orqali bolalar mexnati haqidagi dunyoda va O'zbekistondagi vaziyat haqida ma'lumot beradi. Shu o'rinda ishtirokchilar bilan bolalar majburiy mehnatni oldini olish borasidagi ularning munosabatlari haqida baxs munozara olib boradi. Shu materialning qog'ozdagi tarqatmasi ishtirokchilarga faoliyat yakunida taqdim etiladi.

7. Xulosa. (10 daqiqa)

Trener ushbu mashg'ulotga yakun yasagan holda ishtirokchilarning konvensiyasi haqidagi olgan ma'lumotlarni so'raydi. Mavhum tushunchalarga aniqlik kiritishda yordam beradi ishtirokchilar bola manfaatlari nafaqat davlat tomonidan balki butun dunyoda xalqaro insonlarni ximoyalovchi tashkilotlar ximoyasi ostida ekanligini tushunishlari kerak.

Shuningdek, jaxonning bazi bir qit'alarida maktab yoshidagi bolalar xam qurolli kuchlar safiga chaqirilmoqda, ular zo'ravonliklarga qiynoqlarga duchor qilinib jismoniy jazolanib ozodlikdan maxrum qilinmoqdalar.

Yuqorida ko'rsatilgan xolatlarda asosiy extiyojlari qo'pol ravishda buzilgan bolalar xech qachon boshqalarning xurmat qila olmaydilar kattalar kabi odil va g'amho'r bo'la olmaydilar.

8.“Bola va ota-onalari”

Garchi bolalar va ota-onalarni o'z bolalari uchun nima afzalligi tanlash chegaralamaydi, Aksincha unga hukumat, ota-onalar o'z bolalarini ulg'ayishi jarayonida o'zlarining bosh vazifalarini bajara olishlari uchun oilaning mustaxkamlanishiga qo'llab-quvvatlanishiga yordam berishga astoydil harakat qilishlari lozimligi aloxida takidlanadi. Bola va kattalar o'rtasidagi nizo keltirib chiqarishga emas balki bolalarni har tomonlama sog'lom va xavfsiz kelajaklarini ta'minlash maqsadida fuqarolarni birgalikda ishlashga imkon yaratadi. Bola bilan uzviy bog'langan muammolarini o'rganishdagi muxim natijalarini qo'lga kiritish uchun mavjud mikroiklim juda ahamiyatlidir. Bolalar kattalardan oladigan axborotlari orqali tasavvurga ega bo'lishlari mumkin. Ammo meyoriy masuliyatga oid fikr almashishlar bo'lgan teng ishtirok etishi olqishlangan, diskriminatsiya va noto'g'ri tushunchalar bo'lmagan joylarda muvofiq yashashga intilishni shakllantirish bu xar bir shaxsga oid guruxda shunday muxitni yaratishni o'z ichiga oladi.

Xullas, yoshlarni sinalmagan mavxum vaziyatni o'zlashtirib o'z qobiliyatlarida sinab, tajribaga asoslanga, shaxs rioya qilinadigon talablariga muvofiq ravishda o'qitish bir qancha samarali bo'ladi, har qaznday guruxda ilgari muxtojlikni, zo'ravonliklarni boshidan o'tkazgan va xozirda xam unga duch kelayotgan, ota-onalardan ayrilgan yoki diskriminatsiyaga uchragan bolalar va o'smirlar bo'lishi mumkin. Ularning hayotiga ta'luqli bo'lgan, ishni xurmat qilish lozim. Har bir sharoitda ularning erkinliklariga, irodalariga qarshi ulardagi mavjud muammolarni muxokama qilishga zo'rlash kerak emas.

Ikkinchi tomondan kattalar mumkin qadar ilgariroq, bolalar qaysi tashkilotga, aniqrog`I mazkur muassasada kimga murojat qilishlari mumkinligini aniqlab olishlari kerak bo`ladi.

Tajriba –sinov ishlari ilmiy –pedagogik tadqiqotlarni ajralmas qismi bo`lib, u sohaga oid qanday izlanishlar , natijalarini haqqoniyligi, amaliy ahamiyati hamda tatbiqiyliigi, tasdiqlashning bosh mezonini hisoblanadi. Tadqiqotchi va amaliyotchi pedagoglar aniq ta`limiy muammolar yechimiga bag`ishlangan tajriba -sinov ishlari o`z pedagogik va metodik mavqiyini oshirish, qo`llanilayotgan pedagogik innovatsiyalar tasdig`ini topish, ta`limda sifat o`zgarishini yasashga intiladi. Bolalarni qurish-yasashga o`rgatishda tarbiyachining ishi o`rganishda yaxshi tashkil qilingan bog`chaning guruxini ishlarini raxbarlantirildi. Bulardan tashqari, “Minora quramiz”,”Kichik ma`ruza « Bolalarga o`z uylarini qurish - yasashga mashg`ulotida o`rgatish lozim?»,Aqliy hujum. « Mazaykadan minora yasay olasanmi ?» Slayd shou”Bolalarni qurish -yasash haqidagi bilimlari”,Bahs munozara.”Men qurubchi bo`laman”kabi o`tkazilgan tadbirlarni ahamiyati katta ekanligi sababli qilingan nazorat ishlari bilan solishtirilganda tajriba – sinov ishlarida natija yuqori ekanligini kuzatishimiz mumkin.

Bulardan tashqari o`tkazilgan tadbirlarni ahamiyati katta ekanligi sababli qilingan nazorat ishlari bilan solishtirilganda tajriba – sinov ishlarida natija yuqori ekanligini kuzatishimiz mumkin. Xullas ishning 3 bosqichida buni aniqlash imkoniyatiga ega bo`lamiz.

III-bosqich. Solishtirma taxlil.

Maqsad va vazifalar kuzatuv va rivojlantiruvchi bosqichlarda natijalarni solishtirma – analiz qilish, ularni jadvalda aks etirish. Shundan so`ng tajriba sinov ishlarini olib bordim. Maktabgacha ta`lim muassasining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o`rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni o`rganishning zamonaviy usullar hamda ilg`or tajribalarga tayangan holda to`g`ri qo`llay olishlariga o`rgatish uchun xatolar

ustida ishlash daqiqalari o'tkazildi. Maktabgacha ta'lim muassasining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni so'ng tajriba ishlari natijalarini aniqlash maqsadida yana nazorat ishlari o'tkazilib taxlil qilindi. Ushbu nazoratlar natijalari quyidagicha bo'ldi.

TAJRIBADAN KEYINGI NATIJA

№6 bog'cha tayyorlov
guruh bolalari 25 ta
25 tasi

№6 bog'cha qisqa muddatli
guruh bolalari 25 ta

Tajriba guruh	Nazorat guruh
a'lo– 10 ta 37%	a'lo– 9ta 31%
yaxshi – 13 ta 50%	yaxshi – 11 ta 48%
o'rta – 2 ta 11 %	o'rta– 3 ta 14%
past– 0 ta 0%	past – 2a 7%
Jami 25ta	Jami 25ta

Tajriba –sinov ishlari ilmiy –pedagogik tadqiqotlarni ajralmas qismi bo'lib, u sohaga oid qanday izlanishlar , natijalarini haqqoniyligi, amaliy ahamiyati hamda tatbiqiyliqi, tasdiqlashning bosh mezonini hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim muassasining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni bag'ishlangan tajriba -sinov ishlari o'z pedagogik va metodik mavqiyini oshirish, qo'llanilayotgan pedagogik innovatsiyalar tasdig'ini topish, ta'limda sifat o'zgarishini yasashga intiladi. Tadqiqot predmeti doirasida maktabgacha ta'lim muassasining tayyorlov guruh bolalari va qisqa muddatli guruh bolalarni qurish-

yasashga o'rgatishda interfaol metodlaridan foydalanishni, ijodkorlik faoliyati turlarini tanlash mezonlari kategoriyalari, mudiraning rejalari asosida ish metodlarini foydalanib, guruxlardagi mashg'ulotlarni yangi pedagogik texnologiyalar asosida olib borilishini, tarbiyachilar bilan trening o'yinlar, tashkil qilish kabilarni moxiyatini aniqlanadi Bog'cha tarbiyachilarini mashg'ulotlar orqali bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda ish vazifalarini aniqlash haqida ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishni tadbqiqiy masalalari amalga oshirishda tashkilotchilik va bu boradagi dasturlarni ishlab chiqishga oid mulohazalarimizni xulosalab, bu jarayonni barcha ishtirokchilari uchun muxim bo'lgan qo'yidagi jihatlarini takidlab o'tmoqchiman. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachining ishi o'rganishda yaxshi tashkil qilingan bog'chaning guruxini ishlarini raxbarlantirildi. Bulardan tashqari, "Minora quramiz""Kichik ma'ruza « Bolalarga o'z uylarini qurish -yasashga mashg'ulotida o'rgatish lozim?»,Aqliy hujum. « Mazaykadan minora yasay olasanmi ?» Slayd shou"Bolalarni qurish -yasash haqidagi bilimlari",Bahs munozara."Men qurubchi bo'laman"kabi o'tkazligan tadbirlarni ahamiyati katta ekanligi sababli qilingan nazorat ishlari bilan solishtirilganda tajriba – sinov ishlarida natija yuqori ekanligini kuzatishimiz mumkin.

Tadqiqot predmeti doirasida maktabgacha ta'lim muassasalari o'rganishda, tarbiyachi vazifalarini mazmuniga ko'ra,ijodkorlik faoliyati turlarini tanlash mezonlari kategoriyalari, tarbiyachini rejalari asosida ish metodlarini foydalanib, guruxlardagi mashg'ulotlarni yangi pedagogik texnologiyalar asosida olib borilishini, tarbiyachilar bilan trening o'yinlar tashkil qilish kabilarni moxiyatini aniqladim.

XULOSALAR.

Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachining ishida zamonaviy usullar hamda ilg'or tajribalarga tayangan holda to'g'ri qo'llay olishlariga o'rgatishlari. Maktabgacha ta'lim muassasasida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachisi faoliyati murakkab, tarbiyachining ishi esa ko'p qiralidir. Tarbiyachi –davlat muassasasining xodimi sifatida mustaqil davlatimizning xozirgi bosqichida ichki va tashki siyosatini bilishi xamda bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachilik faoliyatida unga amal qilishi, ayni paytda chuqur ma'limotli mutaxasis bo'lishi, tarbiya jarayonini yaxshi bilishi kerak.

O'z vazifasini sevgan, sidqidildan mexnat qiluvchi, moxir pedagog, ishbilarmon , xar tamonlama etuk tarbiyachi sifatida,bog'chada mustaxkam intizom o'rnatilganligi, bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachilar orasida o'zaro ahillik, poklik, mexr – muxabbat jamoaga muvafaqiyat keltirishi

enagalarni va xodimlarni xarakteri, hayoti hamda ish faoliyati, uy sharoitini yaqindan o'rganib, ularga doimo yordam berishi va barcha tarbiyachilarni samarali mehnat qilishiga yo'naltira olishi bilan hurmat qozonishidir.

Tarbiyachi «Maktabgacha tarbiya nizomida» ko'rsatilganidek o'quv yili boshida xar bir ota- onalar bilan yakama – yakka o'tirib, doimiy yoki muayyan bir muddatda «Bitim» tuzib olishi va ishni shu asosida tashkil etishi kerak. M.T.Msidagi tarbiyaviy ishlar yangi dastur-«O'zbekiston maktabgacha ta'lim konsepsiyasi» asosida olib borilishi kerak. Ta'lim – tarbiya bola uchun maxsus uyushtirilgan faoliyat tarzida emas, o'yin, mehnat bolaning faolligi va erkinligi tarzida olib borish kerakdir. Tariximiz, madaniy merosimizdan foydalanish, an'anaviy bayramlar va qadriyatlarimizni bolalar ongiga va qalbiga etkazish vazifamizdir. Bolalar kamolotida ma'naviy – axloqiy, aqliy va estetik tarbiya muxim rol o'ynaydi. M.T.Mda mujassam mashg'ulot o'tishga katta e'tibor berilgan, bolalarda huquqiy tushunchalarni shakllantirishda tarbiyachilar mashg'ulotlarni noan'anaviy, milliy tarzda sistemali olib borishlari kerak M.T.Mni tarbiyachilari «Ta'lim to'g'risi»dagi qonun, «Maktabgacha ta'lim to'g'risidagi muvaqqat Nizom», «Maktabgacha ta'lim konsepsiyasi» talablari asosida tadbirlar tuzib olishi kerak. Bulardan tashqari, “Minora quramiz””Kichik ma'ruza « Bolalarga o'z uylarini qurish -yasashga mashg'ulotida o'rgatish lozim?»,Aqliy hujum. « Mazaykadan minora yasay olasanmi ?» Slayd shou”Bolalarni qurish - yasash haqidagi bilimlari”,Bahs munozara.”Men qurubchi bo'laman”kabi o'tkazligan tadbirlarni ahamiyati katta ekanligi sababli qilingan nazorat ishlari bilan solishtirilganda tajriba – sinov ishlarida natija yuqori ekanligini kuzatishimiz mumkin.

Biz tajriba-sinov mashg'ulotlarini olib borish jarayonida shunga amin bo'ldikki,m.t.mlarida ota- onalar bilan ishlash yaxshi yo'lga qo'yilishi «Ochiq eshiklar kuni» tashrif buyurgan ota – onalar o'z farzandlarini olayotgan bilimlarini, tasviriy faoliyatlari bilan tanishib, bolalari ishochli qo'llarda ekanligiga xursand bo'ladilar. M.T.Mda o'tkaziladigan ertaliklar, ko'ngil ochar o'yinlar, o'yin –

mashg'ulotlar, turli xildagi milliy o'yinlarga ota-onalar va jamoalarni taklif etish. Ular bizga yaqindan yordam berib, bolalarimizga she'r yodlashlariga, rollar ijro etishga, niqoblaru milliy ko'rpachalar tikish, o'yinchoqlar yasash, syujetli obrazlar yaratish, o'yin maydonchalarini bezatishda yaqindan yordam berib kelmoqdalar. O'yinlar bolalarni chiniqtiradi, sog'lom, baquvvat qiladi, kuchiga kuch, aqliga –aql qo'shadi, irodalarini mustaxkamlaydi. Bolalar o'yin orqali intizomli o'ziga va o'rtoqlariga nisbatan talabchan bo'lishni o'rganadi.

TAVSIYALAR

1. Har bir maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachining ishida zamonaviy usullar hamda ilg'or tajribalarga tayangan holda to'g'ri qo'llay olishlari va o'z ishini chuqur bilish kerak.
2. Tarbiyachi bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tajribalarga tayangan holda to'g'ri qo'llay olishlariga ruxiyati, harakter xususiyatlari bilan yaqindan tanishgan bo'lishi lozim.
3. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachisi bog'cha bolalarining tarbiyalashda yangi pedgogik texnologiyadan unumli foydalanish lozim.
4. Vaqtni yo'qotmaslik uchun mashg'ulotni loyixalab olish zarur
5. Mavzu yuzasidan har xil ko'rgazmali qurollar, tarqatmali materiallar, krassvordlar, rebuslar, skanvordlar, test savollari tayyorlay bilishlari lozim bo'ladi.
6. Mashg'ulotlar jarayonida bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda tarbiyachining ishida zamonaviy usullar hamda ilg'or tajribalarga tayangan holda to'g'ri qo'llay olishlarini tashkil etishi kerak.
7. Bolalarni guruxlarda ishlashga yo'naltirish, ularni mazkur mavzular bo'yicha o'z fikrini tortinmay, erkin va mustaqil bayon etishga, mushoxada yuritishga yo'naltirish lozim.

Agar tarbiyachilar shuni ta'kidlab o'tganlarimiz asosida mashg'ulotni tashkil etib olib borsalar tarbiyachilar bolalarni qurish-yasashga o'rgatishda bilim darajalarining kengayishiga, ularni bu mavzuga befarq bo'lmasligiga, bemalol o'zlarining shu mavzu bo'yicha erkin va mustaqil mushoxada yurita olishlariga erishishga sabab bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROYXATI

1.Ijtimoiy-siyosiy adabiyotlar.

1. Ўзбекистон республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида (Ўзбекистон республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда, 20-сон, 354-модда).
2. "Kadrlar tayyorlashning milliy dasturi", Т. "O'zbekiston", 1997yil
3. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim Konsepsiyasi". Toshkent 2008.
4. Билимдон (қисқа муддатли гуруҳлар учун дастур.)Тошкент -2017й
5. Болажон" таянч дастури. – Т.: А.Авлоний номидаги ХТХМОҚТМИ, 2010.
6. "Bolajon tayanch dastyi (Takomilashtirilgan "Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari"asosida ishlab chiqilgan Toshkent, 2010y
7. Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasiga qo'yiladigan davlat talablari / Tuz.: M.Rasulova va b. – Т.: O'z PFITI, 2000.
8. .Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 488 bet.
9. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.Toshkent, "O'zbekiston", 2016 yil, 56 bet.
- 10.Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash- yurt taraqqiyoti va xalq faravonligining garovi.Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 48 bet.
- 11.Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 104 bet
- 12."Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi.

- 13..Karimov I.A. Yuksak ma`naviyat – yengilmas kuch.- T.: O'zbekiston 2008.- 17.
- 14.Karimov I.A. Barcha reja va dasturlarimiz Vatanimiz taraqqiyotini yuksaltirish, xalqimiz farovonligini oshirishga xizmat qiladi.(21 yanvar,2011y.)T. "O'zbekiston",2011 yil.

2.Ilmiy-uslubiy adabiyotlar:

- 1 T a'lim taraqqiyoti. O'zbekiston Resgeblikasi Xalq ta'limi vazirligining axborotnomasi. 7 – maxsus son T., Sharq, 1999
2. V.I.Loginova, P.G.Samorukoalar taxriri ostida. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi. – T.:“O'qituvchi”, 1991.
3. O.Y.Xasanbоева ва б. Мактабгача таълим педагогикаси / –Т.: “Илм зиёси”,
- 4.Otavalieva U. Bola tarbiyasida bog'cha va oila hamkorligi http://imp.rudn.ru/psychology/pedagogical_psychology/13.html.53.
5. Florian Geyer. The Educational System in Belgium CEPS Special Report/September.ISBN 978-92-9079-921-4 Available for free downloading from the CEPS website <http://www.ceps.eu>)© CEPS, 2009. .
- 6.SHaxsga yo'naltirilgan metodik xizmat. I.Zokirov. I. Mannopova. Toshkent -2015y.
11. M.SH. Nurmatova ,SH.T. Xasanovanning “Rasm, buyum yasash va bolalami tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi”,Musiq nashiyoti, Toshkent - 2012y
- 12.R.Mavlonova, M.Satbayevalarning ”O'quv ustahonada amaliy mashg'ulot”va boshqa manbalarda keng yoritib berilgan. Toshkent -2010y
- 13.Г.Жалолова.«Болаларнинг мактабгача таълимга тайёрлашда ноанъанавий ўйинлардан фойдаланиш (оила шароитида)» Тошкент-2000й.
14. В.Б.Kosminskaya, Е.И.Васильева, Р.Г.Казакова и др. Теория и методика изобразительной деятельности в детском саду. М.: Академия.1995 г.
- 15.Abdulla Avloniy “Turkiy guliston yoxud axloq” Toshkent. O`quvchi 2003 yil 160 bet

16. Jumabaeva.D. Sofoxujaeva.F. TursunovaN. «Talabanning ijodiy fikrlarining rivojlantirish» Andijon 2002 yil 102 bet
20. A.N. Farobiy. "Fozil odamlar shahri" Toshkent. O`quvchi 2009 yil 160 bet
17. A.Navoiy. "Mahbubul-qulub" Toshkent. O`quvchi 2017 yil 130 b
- Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari. Toshkent – 2008
19. D. SHaripova va boshqalar "Agar bolam sog'lom bo'lsin desangiz"(Ota-onalarga maktabgacha yoshdagi bolalarning gigienik tarbiyasi haqida) Metodik qo'llanma. T.2006.

III. INTERNETDAN FOYDALANILGAN SAYTLAR

1. www.college.ru
2. www.diser.rsl.ru
3. www.referat.ru
4. www.referet.uz
5. www.pedagog.uz
6. www.ziyo.uz
7. www.ziyo.edu.ru
8. www.ziyo.net.uz
9. http://www.bilimdon.uz/legal/docs/22_dl_concept_uzb_page2.pdf
- <http://cnit.ssau.ru/do/index.htm>
- <http://www.libs.ru>
- <http://orel.rsl.ru>
- <http://www.nuu>

ILOVALAR.

	Тасвирий фаолият турлари	Рақамлар
	Расм чизиш	1
	Пластин(лой) билан ишлаш	2
	Аппликация	3
	Қуриш-ясаш	4

